

WILAYAH EMAS

Diselenggarakan oleh:
FAUZIAH ABD RALIP

PUSTAKA CITA TINGGI

No. 32, Jalan PBS 14/8,
Tmn Perindustrian Bkt Serdang,
43300 Seri Kembangan,
Selangor Darul Ehsan.
Tel : 03-89458505
Fax : 03-89458510

Semua
hak cipta terpelihara.
Sebarang bahagian dalam
buku ini tidak boleh diterbitkan semula,
disimpan dalam cara yang boleh dipergunakan
lagi atau diubahsuai dalam sebarang bentuk atau cara,
sama ada cara elektronik, mekanikal, penggambaran
semula, perakaman atau sebaliknya tanpa
mendapat kebenaran terlebih dahulu
daripada penerbit.

© **PUSTAKA CITA TINGGI**
Cetakan Pertama 2002

ISBN SIRI 983-023-324-3
ISBN 983-023-327-8

M
959.5116
WIL

M
1056081

▲ Kuala Lumpur selepas kebakaran tahun 1881.

WILAYAH Emas merupakan jejak fakta-fakta sejarah yang telah berlaku ke atas Kuala Lumpur, Labuan dan Putrajaya yang mana ketiga-tiga wilayah ini terletak di dalam sebuah wilayah yang diberi nama Wilayah Persekutuan. Menurut catatan sejarah, nama Kuala Lumpur berasal daripada Sungai Lumpur yang kini dikenali sebagai Sungai Gombak yang mengalir masuk ke Sungai Kelang. Pertemuan kedua-dua sungai ini membentuk sebuah muara atau kuala yang kemudiannya dikenali sebagai Kuala Lumpur.

Ada pendapat mengatakan bahawa Kuala Lumpur asalnya dipanggil 'Pengkalan Lumpur' iaitu kerana adanya sebuah jeti di kawasan berlumpur. Orang Cina menyebut perkataan tersebut sebagai 'Kalen Lumpur'. Kemudiannya penduduk tempatan telah menyebutnya sebagai Kuala Lumpur.

Kuala Lumpur mempunyai sebuah bendera yang begitu dibanggakan oleh rakyat tempatannya. Bendera ini berteraskan bendera kebangsaan yang berjulur putih dan merah, warna biru bersama bintang serta bulan sabitnya berwarna kuning. Unsur-unsur ini tidak dapat dipisahkan memandangkan Kuala Lumpur adalah Ibu Negara Malaysia dan Wilayah Persekutuan.

Empat belas jalur merah dan putih (melintang) dan juga bintang berbucu 14 menandakan keanggotaan 13 buah negeri di Malaysia dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur terletak di bawah pentadbiran Kerajaan Persekutuan yang bertindak sebagai Pusat Kerajaan dan Pentadbiran.

- ◆ Warna biru di bahagian tengah melambangkan perpaduan warga kota Wilayah Persekutuan yang berbilang kaum.
- ◆ Warna merah melambangkan keberanian, kegagahan sebuah bandar raya dalam menghadapi cabaran ke arah pembangunan bandar raya kosmopolitan yang dinamik dan progresif.
- ◆ Warna kuning melambangkan kedaulatan dan kemakmuran Kuala Lumpur.
- ◆ Warna putih melambangkan keluhuran, kebersihan dan keindahan bandar raya dalam taman berchaya.

Kuala Lumpur mempunyai banyak tempat-tempat yang menarik untuk dilawati oleh pengunjung atau para pelancong. Antara tempat-tempat tersebut ialah Menara Kuala Lumpur, KLCC, Menara Berkembar Petronas, Masjid Negara, PWTC, Stesen Kereta Api, Corcosa, Bangunan Sultan Abdul Samad, Dataran Merdeka, Pasar Seni dan sebagainya. Di bandar raya ini juga menempatkan pelbagai lagi kecanggihan seperti Monorel, Sistem Transit Ringan, Komuter dan pelbagai lagi kemudahan untuk rakyat jelata dan para pelawat yang ingin menyelusurinya.

Menara Kuala Lumpur

Menara Kuala Lumpur merupakan salah satu destinasi pelancongan yang merupakan menara telekomunikasi antara yang tertinggi di dunia. Menara setinggi 421 meter ini telah dibina di Bukit Nanas pada kedudukan 94 meter di atas paras laut tanpa menjaskan alam sekelilingnya.

Menurut catatan sejarah, Menara Kuala Lumpur telah dibina berdasarkan seni bina gabungan timur dan barat. Menara ini melambangkan budaya masyarakat Malaysia dan juga identiti negara Islamnya. Menara ini menempatkan banyak restoran-restoran yang membolehkan pelancong-pelancong untuk melihat pemandangan indah Kuala Lumpur sambil menjamu selera. Selain itu pusat kajian telekomunikasi telah ditempatkan di bahagian teratas menara yang menempatkan stesen gelombang mikro Telekom Malaysia. Radio, Televisyen Malaysia (RTM) juga terletak di tingkat teratas menara.

▲ Menara Kuala Lumpur.

Masjid Negara

Masjid Negara merupakan mercu tanda umat Islam Kuala Lumpur. Kedudukannya yang berhampiran dengan Stesen Kereta Api, Bangunan Dayabumi, Pasar Budaya dan Bangunan Sultan Abdul Samad serta Dataran Merdeka lebih menambahkan lagi suasana kegemilangannya.

Masjid Negara merupakan salah sebuah masjid yang tercantik di Asia Tenggara. Masjid Negara telah siap dibina pada 27 Ogos 1965 dan menjadi lambang keagungan Islam di Malaysia. Ia boleh menampung seramai 15,000 orang jemaah. Reka bentuknya selaras dengan reka bentuk Islam masih dikekalkan. Rupa bentuk masjid ini terhasil dari campuran corak keislaman dan moden serta bersulamkan seni bina tempatan.

Bentuk ukiran geril yang mengelilingi bangunan ini dan dom-dom kecil yang berada di sebelah atas beranda adalah berasaskan reka

bentuk Sarasin, tetapi ia disesuaikan dengan rekaan moden. Bentuk menara dan bumbung beropol yang ada pada Masjid Negara melambangkan kesetiaan. Konsep ini dipadankan kepada rupa payung diraja.

Menara ini berbentuk gambar payung yang terkuncup manakala bumbungnya berupa seperti sebuah payung yang terbuka. Terletak di kawasan strategik Pusat Bandar Raya Kuala Lumpur, Masjid Negara di kelilingi oleh Stesen Kereta Api Malaysia, Bangunan Daya Bumi, Pos Besar Malaysia dan kawasan rekreasi.

Kawasan Masjid Negara seluas 13 ekar dan bangunannya memenuhi lebih kurang 3 ekar. Seluruh kawasan masjid di kelilingi sebahagiannya oleh tembok konkrit dan sebahagiannya lagi oleh pagar berhias. Semuanya ada tujuh buah pintu pagar.

Pembinaan Masjid Negara menjadi lambang keagungan Islam di Malaysia. Ia juga sebagai lambang perpaduan dan toleransi agama dan kaum di Malaysia. Ini kerana, pembinaannya melibatkan kerjasama semua kaum dan agama di negara ini. Ramai kalangan orang Cina dan India menyumbangkan derma bagi pembiayaannya.

Pendek kata, pembinaan Masjid Negara adalah hasil sumbangan rakyat yang cintakan perpaduan. Reka bentuk dan penyeliaan bangunan ini telah dilakukan oleh para arkitek Bahagian Reka Bentuk dan Penyelidikan, Jabatan Kerja Raya Persekutuan. Mereka mengambil masa selama tiga tahun untuk menyiapkannya. Beberapa buah reka bentuk masjid yang dihantar oleh Republik Arab Bersatu telah dikaji. Sebelum memulakan kerja mereka bentuk Masjid Negara ini, arkitek utamanya, Baharuddin Abu Kassim telah melawat dan mengkaji masjid-masjid di India, Pakistan, Iran, Turki, Arab Saudi, Republik Arab Bersatu dan Sepanyol.

Sebenarnya hasrat untuk membina masjid ini timbul sebulan sebelum hari kemerdekaan. Sebuah majlis yang dahulunya dikenali sebagai Majlis Mesyuarat Kerja Persekutuan memutuskan untuk mendirikan sebuah masjid sebagai tanda penghargaan kepada bekas Perdana Menteri Pertama, Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj, terhadap jasa-jasanya memerdekakan negara Malaysia.

Menurut catatan sejarah, selepas mencapai kemerdekaan, Persidangan Raja-Raja Melayu telah memperkenankan projek tersebut. Bagaimanapun, Tunku menolak penghormatan supaya masjid yang

akan didirikan itu dinamakan sempena namanya, sebaliknya men-cadangkan supaya masjid tersebut dinamakan Masjid Negara.

Kuala Lumpur merupakan sebuah bandar raya yang terindah, cantik dan penuh dengan bangunan-bangunan pencakar langit. Kecanggihan Bandar Raya Kuala Lumpur diserikan lagi dengan pelbagai mercu tanda kegemilangannya seperti bangunan KLCC, Menara Berkembar Petronas, Menara Kuala Lumpur, stesen-stesen LRT, komuter dan sebagainya.

Selain dari itu Kuala Lumpur juga merupakan pusat perniagaan yang tersohor. Pelbagai syarikat, pejabat-pejabat baik swasta mahupun kerajaan di tempatkan di sini. Boleh dikatakan ianya menjadi pusat tumpuan para pelabur dan juga pelancong dari pelbagai negara. Semuanya ditumpukan kepada Kuala Lumpur dan kawasan sekitarnya, yang lebih sinonim dengan panggilan sebuah Wilayah Persekutuan dan ibu kota Persekutuan Malaysia.

Sebagai ibu kota, Kuala Lumpur juga merupakan pusat kehidupan bangsa dan negara ini. Ia merupakan pusat pentadbiran, pusat dagang, pusat perkembangan Islam, dan pusat intelektualisme. Di dalamnya dan termasuk ke dalam lingkaran pengaruhnya dijumpai tiga buah universiti yang menjadi pusat ilmu pengetahuan Islam di negara ini iaitu Fakulti Islam Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM), Akademi Islam Universiti Malaya (UM), dan Universiti Islam Antarabangsa (UIA).

Ketiga-tiga buah institusi ini dapat dianggap sebagai pusat perkembangan pemikiran dan ilmu Islam di negara ini. Di dalamnya berhimpun tokoh-tokoh terpelajar Islam yang terkemuka, dan di dalamnya pula diolah berbagai-bagai pemikiran baru tentang Islam. Umumnya, mereka ialah tokoh-tokoh akademik pengajian Islam, yang kebanyakannya mendapat didikan luar negeri, terutama Mesir dan Saudi Arabia, sesetengahnya dari Barat seperti United Kingdom dan Amerika Syarikat, dan segelintir dari Indonesia, dan ada juga dari Timur Tengah dan Barat.

Kebanyakan mereka ini dikatakan tidak lagi terikat kepada sistem 'taklid buta', dan sebagai kaum terpelajar mereka mempunyai pemikiran yang lebih bebas dan terbuka. Pengaruh pemikiran tentang Islam yang tumbuh di luar negeri terbawa-bawa di dalam pemikiran

mereka. Juga antaranya termasuklah pengaruh pemikiran Syiah, terutama selepas kejayaan perjuangan rakyat Iran menumpaskan kekuasaan Syah Iran yang berkuasa dengan cara mutlak itu.

Pada umumnya, meskipun mereka tidak bergembor-gembur tentang bidaah dan sunnah, mereka mempunyai fahaman *tajdid*, kembali kepada ajaran al-Quran dan al-Sunnah seperti adanya dahulu. Dan meskipun pada zahirnya secara rasmi mereka masih lagi bermazhab Syafie, namun mereka hendak memurnikan kembali ajaran Islam itu. Di dalam seminar yang dianjurkan oleh universiti di Kuala Lumpur, ternyata pemikiran pemurnian itu sangat menonjol.

Selain itu, sebagai pusat pentadbiran negara, Kuala Lumpur juga merupakan pusat pentadbiran Islam di Malaysia. Pusat pentadbiran Islam ini juga dipenuhi dengan tenaga terpelajar Islam sama ada yang berpendidikan dalam negeri atau luar negeri. Umumnya, mereka ini juga ialah tokoh-tokoh yang berfikiran *tajdid*, hendak melaksanakan pembangunan dalam semua bidang Islam, bahkan juga di dalam bidang perundangan.

Dalam masyarakat awam pada kaum muslimin, ibu kota juga tercermin keterbukaan tersebut. Masyarakat bandar ialah masyarakat yang mudah menerima perubahan baru. Idea pembaharuan telah di terima oleh masyarakat dengan baik sekali.

Seterusnya dalam memperkatakan tentang Bandar Raya Kuala Lumpur ini, sedarkah kita bahawa di bawah bangunan-bangunan pencakar langit yang menghiasi bandar raya Kuala Lumpur tertanam beribu-ribu tan metrik logam bijih timah. Suatu ketika dahulu Kuala Lumpur meniti arus dunia sebagai pusat pengeksport bijih terbaik di dunia.

Kemunculan nama dari dua adunan kuala dan lumpur seakan menjadi replika yang menceritakan bahawa sejarah kota metropolitan ini muncul lantaran pertemuan bijih timah. Walaupun secara amnya Kuala Lumpur adalah daerah yang berorientasikan pertanian namun hasil pertanian tidak menjelmannya sebagai bandar terkenal sebaliknya ia lebih dikenali kerana pernah menjadi ibu negara sebuah negara penghasil mendakan aluvium terbesar di dunia.

Beberapa catatan dari bahan rujukan antarabangsa mencatatkan sejak 1857, Tanah Melayu mula mengeksport timah sebanyak 8.5 ribu

tan. Angka ini merupakan 35 peratus dari pengeluaran timah dunia. Manakala setelah penutupan lombong British di Cornwall pada 1890, kerajaan British mula mengaut keuntungan sebanyak mungkin dari lombong timah di Tanah Melayu terutamanya di Perak.

Ketika persiapan British menutup lombongnya di Cornwall telah memaksa industri timah di Tanah Melayu memaksimakan produktivitinya hingga menghasilkan 17 ribu tan pada tahun 1884. Pembukaan landasan kereta api pertama yang menghubungkan Taiping (Klian Pauh) ke Port Well (Kuala Sepetang) setahun kemudian sepanjang 12.8 kilometer dengan kos 56 ribu pound membuktikan kesungguhan British ingin mengaut keuntungan seboleh mungkin di Tanah Melayu.

Sungguhpun sejarah penemuan bijih timah di Malaysia agak kabur namun sejarah Melayu ada mencatatkan bahawa pada tahun 1508, Sultan Melaka terakhir, Sultan Mahmud Shah pernah mengarahkan Bendahara Tun Perak menyerang kerajaan Manjung (Perak) kerana tidak menghantar bijih timah sebagai ufti (wang perlindungan).

Akibat kurang perhatian dalam perancangan masa depan industri ini adalah amat mengejutkan apabila sebuah negara terbesar mengeksport timah satu ketika dahulu kini terpaksa mengimport timah dari negara-negara jiran seperti Indonesia dan Indocina bagi menampung keperluan timah negara.

Apa yang menyedihkan, punca sehingga negara terpaksa mengeksport bahan galian ini bukan disebabkan kita kekurangan atau ketidadaan timah tetapi disebabkan industri ini telah lama dilupakan kerana dianggap sebagai industri yang merugikan.

Sejarah timah negara mencatatkan kenangan pahit setelah berlakunya penurunan harga timah yang paling tragis pada awal tahun 1980an. Ini berikutan harga timah turun melebihi harga RM 15 sekilogram. Harga ini dianggap tidak ekonomik dan merugikan jika dicatur mengikut kos operasinya. Kesan dari itu lebih 1,200 buah lombong ditutup di seluruh negara dan hampir 100,000 pekerja hilang mata pencarian. Kerugiannya tidak pernah dimaklumkan mungkin disebabkan jumlahnya amat besar.

Penurunan harga timah di pasaran dunia ini berikutan berlakunya lebihan stok simpanan timah antarabangsa Amerika. Selain itu

wujudnya pengeluaran tanpa kawalan oleh negara-negara miskin seperti Brazil dan Colombia menambahkan lagi kedaifan industri ini. Manakala penemuan bahan panca logam dan plastik bagi menggantikan timah antara sokongan yang melemahkan harga timah di pasaran dunia.

Kini Malaysia memerlukan lebih dari 50 ribu tan metrik timah setahun. Angka ini bagi memenuhi permintaan dalam setelah menyaksikan pertumbuhan industri dalam pembuatan dan pemeterian berkembang. Manakala penghasilan timah negara sekarang adalah 6.5 ribu tan metrik setahun.

Laporan dari Transnational Corporations Research Project (TCRP) keluaran Universiti Sydney pada tahun 1992 memaklumkan bahawa mendakan aluvium (bijih timah) yang terdapat di Malaysia adalah antara yang terbaik di dunia. Ini berikutan pembentukannya bermula sejak zaman Paleositik lagi.

Namun kini industri bijih timah kian dilupakan setelah beberapa abad menabur bakti memakmurkan negara. Apakah setelah mengalami kemelut penurunan harga maka ia terus ditinggalkan, mengapakah tiada alternatif lain bagi menyelamatkan industri yang dipelopori oleh Long Jaafar sejak tahun 1842 di Klian Pauh itu? Akibat terlalu bergantung kepada permintaan antarabangsa maka khazanah yang amat bernilai ini dipinggirkan.

Kini negara amat memerlukan bahan galian ini dengan jumlah yang amat besar. Walhal ia banyak tertanam di perut bumi sendiri. Menurut sumber dari Malaysian Mining Corporation (MMC) bahawa tiada lagi permit dan kouta untuk usaha mencarigali timah dibuka untuk diusahakan sejak kebelakangan ini.

Perusahaan outomobil dan industri yang berteraskan pemeterian dan pembuatan barang banyak bergantung kepada bahan timah seperti industri pemasangan kereta dan kenderaan berat dan pembuatan tin dan bahan timah. Kemunculan bandar Proton di Tanjung Malim, Perak dan beberapa koridor perindustrian di seluruh negara pada beberapa tahun akan datang dijangka akan melonjakkan lagi permintaan ke atas bahan timah berkali ganda.

Maka usaha untuk meneroka kembali lombong-lombong bijih timah di seluruh negara tidak seharusnya dilihat sebagai usaha memu-

tar waktu ke belakang tetapi ia harus disemarakkan dengan perkembangan semasa. Selain akan membuka puluhan ribu peluang pekerjaan ia akan mengembalikan kegembilangan kita sebagai negara penghasil timah terbaik di dunia.

Sementara itu, kita sesungguhnya tidak wajar melupakan tentang seorang tokoh yang amat sinonim dengan kewujudan bandar raya Kuala Lumpur. Tokoh yang dimaksudkan ialah Yap Ah Loy. Dalam membicarakan soal Yap Ah Loy, kita tidak dapat lari dari memperkatakan tentang kaum pendatang yang berhijrah ke Tanah Melayu pada suatu ketika dahulu untuk bekerja sebagai buruh oleh penajah.

Menurut catatan sejarah, imigran Cina yang datang ke Malaya pada suatu ketika dahulu kebanyakannya berasal dari daerah Kwantung dan Fukien. Sejarah telah mencatatkan bahawa mereka terdiri dari beberapa suku kaum dan bertutur dalam bahasa yang berbeza seperti Hokien dari kawasan Amoy, Teochew dari Swatow, Kantonis dari Canton, Macao dan Hong Kong dan Hainan dari pulau Hainan. Matlamat mereka ke Malaya ketika itu adalah semata-mata untuk cari wang dan kekayaan. Setelah mereka berjaya merealisasikan hasrat tersebut, mereka akan membawanya kembali ke China, negeri asal dan tanah tumpah darah mereka.

Sejarah telah menunjukkan bahawa pada tahun 1851 seramai 2500 hingga 3000 orang imigran ini telah tiba di Melaka manakala pada tahun 1854 pula seramai 2000 hingga 3000 orang tiba di Pulau Pinang, Wilayah Wellesley, Siam dan Negeri-Negeri Melayu yang lain seperti Melaka, Perak, Selangor dan Johor. Kebanyakan mereka bekerja sebagai pelombong, pembantu rumah, pembantu perdagangan dan bekerja di ladang-ladang gambir serta lada hitam.

Kebanyakan mereka datang menaiki kapal atau jong dalam keadaan berhimpit-himpit mengikut angin monsun pada bulan Januari dan Mac ke Malaya dan kembali semula ke China pada bulan April dan Mei. Bagi imigran yang tidak mampu membayar perbelanjaan pelayan, mereka akan diserahkan kepada majikan yang sanggup membayarnya dan menyediakan makanan, minuman, sedikit perbelanjaan untuk menggunting rambut dan sedikit barang mewah.

Para pengkaji sejarah menyatakan bahawa sesetengah daripada imigran khasnya yang terlibat di dalam perdagangan akan dapat

mengumpul \$40 hingga \$50. Dengan jumlah ini dikatakan dapat menampung kehidupan mereka di China untuk beberapa lama. Sebaliknya kebanyakan buruh yang bekerja sebagai pelombong atau peladang mendapat gaji yang tidak mencukupi sama ada untuk membayar kembali pinjaman, membeli candu, minum arak, perjudian dan selalunya habis di rumah-rumah pelacuran yang ada ketika itu.

Dikatakan juga bahawa 50% daripada 200 orang pekerja lombong di Lembah Kinta adalah penghisap candu. Tindakan ini dikatakan bertujuan untuk menghilangkan sakit kepala, pitam, suka-suka, seks dan tununan perubatan. Kebersihan diri dan tempat tinggal juga diabaikan oleh majikan menyebabkan mereka menghadapi pelbagai penyakit seperti malaria, kencing manis dan sebagainya sehingga membawa kepada maut.

Seterusnya para pengkaji telah mencatatkan fakta bahawa imigran yang baru datang ke Malaya pula akan dipaksa untuk menyertai mana-mana kongsi gelap bagi melindungi imigran tersebut di Malaya. Di antara kongsi gelap yang terkenal waktu itu ialah seperti Ghee Hin dan Hai San yang melibatkan Kantonis dan puak Keh di Singapura, Melaka dan Pulau Pinang. Majoriti mereka dikatakan menghisap candu, mencuri, merompak dan ada yang membunuh. Segelintir sahaja yang terdiri daripada pemilik ladang.

Lantaran itu mana-mana imigran yang enggan menyertai mana-mana kongsi gelap tersebut akan dikurung sehingga menerima atau mereka akan dibunuhi. Kedua-dua persatuan ini tidak bersefahaman dalam pelbagai aspek. Pengaruh pertubuhan ini menimbulkan keadaan yang tidak tenteram di Malaya seperti Peristiwa Larut namun bagi sesetengah imigran kongsi gelap ini menjadi faktor penting dalam kehidupan buruh berbangsa Cina di Malaya.

Sejarah telah mencatatkan bahawa sebelum campur tangan British, pembesar Melayu berurus dengan kapital Cina di dalam aspek menguruskan perladangan. Kapital Cina ini dikenali sebagai Kangcu atau Pemilik Sungai yang diberi kuasa membuka ladang-ladang gambir atau lada hitam yang telah ditetapkan dalam Surat Sungai seperti Surat Sungai Skudai pada tahun 1883 di Johor. Perkembangan ini menyebabkan ramai pelombong dari Singapura berpindah ke Johor untuk berkerja di ladang tersebut yang menawarkan gaji yang lebih baik.

Sejarah seterusnya telah mencatatkan bahawa pada tahun 1813 dan 1814, Kangchu ini telah membuka tanah dan membangunkannya dengan bantuan saudara, pekerja dan pengikutnya. Akhirnya tempat ini dikenali sebagai Kangkar yang membolehkan pihak Kangcu mempunyai monopoli pelbagai cukai di antaranya ialah cukai dalam perjudian pajak gadai, pelabuhan dan cандu. Didapati imigran banyak membantu dalam perkembangan perlادangan di Malaya tetapi kebajikan mereka diabaikan oleh pihak majikan dari aspek kesihatan, tempat tinggal dan pemberian gaji yang tidak adil.

Pada tahun 1867, Negeri-Negeri Selat iaitu Singapura, Pulau Pinang dan Melaka adalah di bawah kuasa British di India dan mematuhi undang-undang yang sama. Keadaan ini menyebabkan buruh Tamil dari India Selatan atau sebagai Chulia datang ke Pulau Pinang bekerja selama satu atau dua tahun. Mereka ke Negeri Selat pada bulan Ogos dan September menaiki pengangkutan laut seperti kapal atau perahu layar dari pelabuhan Madras seperti Nagore, Nagapatam dan Carricca selama enam atau tujuh hari.

Menurut catatan sejarah, mereka bekerja di estet-estet tebu, ubi kayu dan kelapa milik orang Eropah. Pada awal kedatangan mereka tidak dikawal sehingga berlakunya lebihan muatan yang melalui Teluk Bengal. Dengan ini bermula pada tahun 1857 dan 1859 kerajaan India telah meluluskan undang-undang mengawal kapal yang tidak ada lesen dari dibenarkan membawa penumpang tempatan dan menyediakan makan dan minum kepada imigran tersebut.

Pemilik kapal dagang akan diberikan komisyen oleh majikan untuk mencari pekerja melalui spekulai dan meminjamkan wang perbelanjaan pelayaran kepada mereka yang tidak mampu. Mereka dikatakan telah mendapat layanan yang buruk terutama dalam pemberian gaji dan kesihatan. Menurut Gabenor Sir Andrew Clarke di Singapura, pada tahun 1873, 2/3 daripada buruh estet di wilayah Wellesley yang telah dihantar ke hospital hanya menanti saat mati sahaja. Keadaan ini telah menyebabkan wujudnya Ordinan Negeri Selat 1876 dan Akta Orang-Orang India 1877 bagi mengawal imigran India di Negeri Selat dan memastikan mereka membuat perjanjian kontrak bekerja tidak lebih dari tiga tahun dan gaji sebanyak 12 sen sehari, mendapat pemeriksaan perubatan serta layanan yang baik di dalam hal-hal yang lain.

Orninan perlindungan imigran tidak membenarkan buruh bekerja lebih dari enam hari seminggu atau lebih sepuluh jam sehari atau lebih enam jam tanpa rehat. Sekiranya bekerja lebih masa mereka perlu dibayar mengikut lamanya waktunya bekerja tersebut. Kebanyakan buruh ini tidak terlibat di dalam pertanian dan ilmu pengetahuan mereka juga amat rendah.

Rata-rata memperlihatkan layanan buruk terhadap buruh India antaranya memberi beras sekali dalam sebulan menyebabkan 2/3 daripada mereka kelaparan sebelum sampai setengah bulan. Ini menyebabkan mereka makan apa-apa saja yang dijumpai seperti buah, tebu dan sebagainya. Ini melahirkan sifat malas dan tidak bersemangat dalam kehidupan. Tetapi menurut Mr. Lam, kehidupan mereka di Malaya lebih baik daripada di India.

Majikan susah mendapat buruh yang dapat menyelesaikan tempoh kontrak kerana kebanyakan mereka telah mlarikan diri ke wilayah yang memberi gaji tinggi seperti ke Perak. Menurut catatan para pengkaji, di Perak majikannya telah menawarkan gaji sebanyak 35 ringgit sehari. Menurut catatan para pengkaji tersebut, pada tahun 1883 seramai 567 dan pada tahun 1884 seramai 586 orang buruh telah pergi ke Perak.

Pada tahun 1883 kerajaan India telah membenarkan imigran berada dalam perlindungan Negeri-Negeri Selat contohnya seramai 1191 kuli di estet tebu dan di Wilayah Welesley mengenakan hukuman kepada pekerja. Ordinan ini menyebabkan majikan mesti menyediakan rumah penginapan yang sesuai dan lengkap dan dapat menghadkan masa buruh bekerja selama tidak lebih 20 hari dalam sebulan, pinjaman terhad untuk membayar hutang pelayaran, bayaran perjalanan ke pelabuhan dan wang yang dihantar pulang kepada keluarga di India.

Pinjaman tidak melebihi 12 ringgit dan pemotongan tidak lebih seringgit. Buruh tidak boleh bekerja lebih dari enam hari seminggu atau 9 jam sehari. Bekerja selama setahun gaji akan ditingkatkan kepada 14 sen sehari.

Seterusnya, sejarah negara ini telah berubah lagi selepas itu. Menurut kajian sejarah, telah mencatatkan fakta bahawa daripada tiga belas negeri yang membentuk Malaysia moden, sembilan daripadanya diperintah oleh Raja-raja Melayu yang diwarisi daripada dinasti-dinasti

yang telah terbentuk begitu lama. Masyarakat Melayu moden mengakui keunggulan politiknya, berdasarkan kedaulatan Raja-Raja Melayu. Di sebalik perubahan-perubahan yang berbangkit daripada satu perlombongan Persekutuan yang kemas dan pemerintahan berparlimen, negeri-negeri Melayu moden masih mengekalkan beberapa struktur sosial dan ideologi zaman silam.

Bagi jangka waktu yang lama, pusat perdagangan di rantau ini ialah SriVijaya, iaitu sebuah tamadun Buddha yang terletak di Palembang. Keagungan tamadun SriVijaya berakhir pada abad ke-13. Kejatuhan empayar ini disebabkan oleh perubahan corak perdagangan luar China dan juga kemunculan pusat-pusat perdagangan di Siam dan Jawa.

Menjelang abad ke-14 seorang putera Palembang cuba mengukuhkan kedudukan di Temasik tetapi telah diusirkan Siam. Putera Palembang ini terus berhijrah ke kawasan berhampiran yang kemudiannya menjadi sebuah pelabuhan yang dinamakan Melaka. Dengan diplomasi yang mahir, Putera Palembang ini telah berjaya membangunkan Melaka dan mewujudkan perdagangan dengan China.

Menurut catatan sejarah, menjelang abad ke-15, Raja Melaka berkahwin dengan Puteri Raja Pasai dari Sumatera. Pasai merupakan sebuah pusat tamadun Islam pertama di Asia Tenggara. Menerusi hubungan perkahwinan ini, Melaka menjadi sebuah negara Islam dengan rajanya bergelar Sultan Muhammad Shah. Bermula dari ini, negeri Melaka berkembang pada keseluruhan abad ke-15 sebagai sebuah pusat perdagangan serantau di Asia Tenggara dan merupakan hubungan yang penting di laluan maritim perdagangan antara Eropah dengan Timur Jauh.

Zaman Hindu-Buddha berakhir dengan kedatangan Islam ke Alam Melayu. Dari Melaka, Islam terus tersebar ke seluruh pelosok Semenanjung Tanah Melayu. Kedatangan Islam memberi kesan kepada masyarakat Melayu dan juga keseluruhan hidup orang-orang Melayu. Dengan kedatangan Portugis ke Melaka dan kejatuhan empayar Melaka, maka tamatlah zaman kegemilangan Kesultanan Melayu Melaka.

Kerajaan Melayu Melaka yang menguasai kedua-dua bahagian Selat Melaka selama beratus-ratus tahun merupakan zaman klasik

kebudayaan Melayu. Di sebalik keagungan teknologi mereka, kuasa-kuasa Eropah di kawasan ini tetap terbatas sehingga pada akhir abad ke-18 dengan campur tangan British yang membawa masuk sumber-sumber dan struktur organisasi Revolusi Industri.

Dari pangkalan-pangkalan mereka yang baru seperti Pulau Pinang (1786), Singapura (1819), Melaka (1834) yang terkenal dengan Negeri-Negeri Selat, pengaruh dan kuasa British terus merebak ke dalam Semenanjung Tanah Melayu. Maka bermulalah proses integrasi politik Negeri-Negeri Melayu. Pada tahun 1824, dunia Melayu secara arbitrari telah dibahagi ke dalam lingkungan pengaruh British dan Belanda menerusi Perjanjian Inggeris-Belanda pada tahun tersebut.

Pada tahun 1874, British telah mengambil langkah pertama ke arah membawa negeri-negeri Semenanjung di bawah kekuasaan mereka sepenuhnya bila mereka menguatkuasakan Perjanjian Pangkor ke atas pemerintah-pemerintah Perak. Peraturan-peraturan yang sama juga telah dibuat ke atas negeri Selangor.

Borneo, Sabah dan Sarawak mula berubah corak bila British memperolehi wilayah-wilayah daripada Sultan Brunei. Menjelang tahun 1914 organisasi politik negeri-negeri di Malaysia adalah seperti berikut:-

- ◆ Negeri-Negeri Selat - terdiri daripada Singapura, Melaka, Pulau Pinang dan Labuan.
- ◆ Negeri-Negeri Melayu Bersekutu - terdiri daripada Negeri Sembilan, Pahang, Perak dan Selangor.
- ◆ Negeri-Negeri Melayu Tak Bersekutu - terdiri daripada Johor, Kedah, Kelantan, Perlis dan Terengganu.
- ◆ Sarawak - British protektorat yang diperintah oleh keluarga Brooke.
- ◆ Sabah - British roktektorat yang telah diketuai oleh seorang Gabenor.

Pada tanggal 16 September 1963, Malaysia telah dibentuk dengan gabungan Persekutuan Tanah Melayu (Malaya), Sabah dan Sarawak serta Singapura. Singapura mengambil keputusan keluar dari Malaysia pada tahun 1965. Bermula dari tahun 1786 hingga ke tahun 1963 merupakan tarikh, terminal permulaan dan berakhirnya pemerintahan

han kolonial British. Pendudukan Jepun pada tahun 1942-1945 merupakan satu proses gangguan yang memusnahkan kuasa rejim kolonial yang membuka jalan bagi kemerdekaan negara Malaysia.

Kesan-kesan daripada peninggalan penjajahan ini masih dapat dilihat seperti pemerintahan kolonial yang merupakan satu elemen atau alat yang berkuasa mengubah dan kesan-kesan perubahan ini masih terdapat di beberapa bahagian di Malaysia sama ada dalam struktur pentadbiran, perlembagaan ekonomi, masyarakat majmuk, sistem pendidikan dan perundangan mahupun pertuturan.

Kemasukan Jepun ke Malaysia dan Borneo pada tahun 1941 menyebabkan pihak British terpaksa menyerah kalah di Singapura. Ini menggemarkan keagungan kuasa kolonial Barat dan juga memberi peluang kepada pejuang awal nasionalisme. Sungguhpun pihak British berupaya untuk berkuasa semula di rantau ini selepas kejatuhan Jepun pada 1945, namun demikian mereka menghadapi satu kedudukan politik yang baru pada keseluruhannya dan keadaan ini memaksa pihak British untuk menggunakan pendekatan baru.

Pendudukan Jepun di Malaya selama lebih kurang tiga tahun lapan bulan meninggalkan pelbagai kesan yang penting. Selain daripada mengubah suasana politik Tanah Melayu, kekalahan British di tangan Jepun juga telah membuktikan bahawa bangsa Asia boleh menentang dan mengatasi bangsa Eropah. Selepas Perang Dunia Kedua, kesedaran politik dan kebangkitan nasionalisme di kalangan orang Melayu telah merebak sehingga wujud semangat anti-penjajah.

Sejarah telah mencatatkan bahawa semasa pendudukan Jepun di Tanah Melayu keadaan ekonomi dan politik telah menjadi kucar-kacir. Rakyat mengalami kehidupan yang penuh penderitaan walaupun pada mulanya Jepun menonjolkan satu slogan yang gah iaitu 'Asia untuk orang-orang Asia'. Malangnya, semasa pendudukan tentera Jepun rakyat Malaya mengalami berbagai-bagai keganasan di tangan tentera Jepun.

Jepun telah memerintah Tanah Melayu dengan cara tentera yang keras dan kejam. Sebagai contoh, satu sistem Jikedan yang mengawal pergerakan orang ramai atau anggota keluarga telah dilaksanakan. Selanjutnya, Jepun juga telah menjalankan dasar kerahan tenaga yang melibatkan golongan muda, khasnya pemuda Melayu. Kumpulan tersebut

but telah diberi latihan sebagai pasukan pembantu tentera setelah didedahkan dengan kempen dan indroktrinasi.

Jepun juga telah melantik beberapa orang pegawai Melayu untuk mengambil alih jawatan Pegawai Daerah daripada bekas pegawai British. Walau bagaimanapun, mereka yang telah dilantik sebagai Pegawai Daerah ini tidak diberi kuasa yang penuh tetapi sekadar menjadi 'alat' dan 'telinga' pentadbiran Jepun.

Menurut catatan sejarah, seterusnya rakyat Tanah Melayu mengalami pelbagai masalah ekonomi dan kekurangan makanan. Industri getah dan bijih timah telah mengalami kemasuhan kerana tidak ditadbir dengan baik. Kaum buruh dan penduduk kampung mengalami kekurangan makanan. Kenaikan harga barang-barang melambung tinggi kerana inflasi. Penduduk terpaksa menanam ubi, pisang dan sayur-sayuran untuk dijadikan bahan makanan. Selain daripada kekurangan ubat-ubatan, kematian disebabkan penyakit kurang zat juga telah meningkat dengan mendadak.

Seterusnya sejarah negara telah mencatatkan lagi satu-satu fakta yang amat berharga iaitu Malayan Union merupakan satu percubaan Kerajaan British hendak mengubah taraf negeri-negeri Melayu yang bernaung di bawah tanah jajahan menguasainya dan menghapuskan kedaulatan Raja-Raja Melayu. Rancangan Malayan Union ini merupakan satu peristiwa yang sangat penting dalam sejarah Malaysia kerana ia menghidup dan memarakkan semangat nasionalisme orang-orang Melayu. Ia juga merupakan titik permulaan perpaduan orang-orang Melayu untuk memperjuangkan kemerdekaan.

Perlembagaan Malayan Union telah menukar taraf Negeri-Negeri Melayu daripada negeri-negeri yang bernaung kepada tanah jajahan British. Menerusi Malayan Union, kerajaan British akan menghapuskan kedaulatan Raja-Raja Melayu. Kuasa sultan Melayu akan diambil alih oleh kerajaan British. Mengikut perlembagaan itu lagi, semua negeri Melayu termasuk Pulau Pinang dan Melaka disatukan di bawah pemerintahan pusat, kecuali Singapura.

Malayan Union akan diperintah oleh seorang Gabenor British yang mempunyai kuasa sepenuhnya. Raja-Raja Melayu hanya menjadi Raja Kehormat sahaja. Perlembagaan Malayan Union juga cuba memberi hak kerakyatan kepada golongan bukan Melayu menerusi prinsip

jus soli, iaitu jika seseorang lahir di Tanah Melayu selepas Malayan Union ditubuhkan, maka mereka berhak menerima kerakyatan.

Sejarah telah mencatatkan bahawa cara ini akan membolehkan orang bukan Melayu mendapat kerakyatan dengan mudah. Di samping syarat-syarat di atas, perlombagaan Malayan Union juga memperuntukkan di tiap-tiap negeri seorang Pesuruhjaya Negeri bagi mentadbir negeri-negeri dalam Malayan Union.

Lantaran penubuhan Malayan Union serta perlombagaannya telah membangkitkan kemarahan orang-orang Melayu di Semenanjung. Mereka membantah dan menentang rancangan tersebut. Lapan buah Persatuan Melayu di Johor telah muncul dan bergabung untuk menentang penubuhan Malayan Union. Pada tahun 1946, Gabungan Melayu Semenanjung telah ditubuhkan di bawah pimpinan Datuk Onn Jaafar.

Sungguhpun orang-orang Melayu berusaha dengan hebat untuk menentang Malayan Union, namun demikian kekuatan mereka masih tidak kukuh dan bersatu padu. Cadangan-cadangan telah dikemukakan menerusi akhbar supaya orang-orang Melayu bersatu padu untuk menentang Malayan Union. Pada tahun yang sama satu persidangan telah diadakan di Kuala Lumpur.

Persidangan yang dihadiri oleh 41 buah Pertubuhan Melayu itu mencapai persetujuan menggabungkan pertubuhan-pertubuhan yang dinamakan Kongres Melayu Se-Malaya. Kongres yang dipengerusikan oleh Datuk Onn Jaafar itu telah membuat keputusan menuju sebuah parti politik yang kuat.

Kendatipun begitu, wujudnya Kongres Melayu Se-Malaya tidak memberi sebarang kesan pada pihak British. Walaupun kongres tersebut telah membuat pelbagai tentangan terhadap Malayan Union, namun demikian pihak British tetap tidak mempedulikannya. Pada tahun 1946, Kongres Melayu Se-Malaya dengan kerjasama Raja-Raja Melayu telah mengambil keputusan memulaukan satu istiadat perlan-tikan Sir Edward Gent sebagai Gabenor Malayan Union.

Sejarah telah mencatatkan bahawa tidak ada seorang pun Raja-Raja Melayu yang bertindak sebagai Raja Kehormat hadir di majlis itu. Tindakan tersebut amat memeranjatkan pihak British dan peristiwa ini memberi tamparan yang hebat kepada mereka. Peristiwa ini juga memberi kesan di dalam penentangan orang-orang Melayu terhadap

Malayan Union. Kongres Melayu Se-Malaya terus bergiat menggubal sebuah perlembagaan bagi penubuhan sebuah parti politik yang lebih kukuh.

Pada tanggal 11 Mei 1946, lahirlah sebuah parti yang dinamakan Pertubuhan Kebangsaan Melayu Bersatu atau UMNO. Kongres Melayu Se-Malaya bubar dengan sendirinya dan UMNO terus berjuang menentang Malayan Union.

Seterusnya, pada tanggal 21 Januari 1948, Malayan Union telah dibubarkan dan diganti dengan Persekutuan Tanah Melayu. Menurut peraturan-peraturan baru di dalam Perjanjian Persekutuan Tanah Melayu 1948, Kerajaan Persekutuan terdiri daripada seorang Pesuruhjaya Tinggi British yang dilantik oleh Kerajaan British, sebuah majlis Perundangan Persekutuan yang mengandungi 75 orang ahli dan sebuah majlis Mesyuarat Kerja. Sebuah Majlis Raja-Raja telah ditubuhkan untuk menasihati Pesuruhjaya Tinggi. Di setiap negeri ditubuhkan pula sebuah Majlis Negeri.

Rang Undang-Undang yang diluluskan oleh Majlis Negeri mesti mendapat persetujuan daripada Raja-Raja. Majlis Negeri diberi kuasa meluluskan undang-undang berkaitan dengan Islam dan adat istiadat Melayu.

Menurut catatan sejarah, UMNO telah berjaya memansuhkan Malayan Union dan membawa keluar Semenanjung Tanah Melayu dari pada taraf tanah jajahan. Kedudukan istimewa orang-orang Melayu sebagai bumiputera telah dikembalikan. Mengenai kerakyatan, prinsip *jus soli* telah digugurkan sama sekali.

Walaupun pihak British telah gagal menjadikan Semenanjung Tanah Melayu sebagai tanah jajahan tetapi pihak British telah berjaya menyatukan sembilan buah negeri Melayu dan dua buah Negeri Selat di bawah satu pentadbiran. Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1948 telah memulakan satu undang-undang kerakyatan yang meliputi seluruh negara. Ini membolehkan penduduk bukan bumiputera menjadi warganegara Tanah Melayu.

Sungguhpun kelayakan untuk menjadi warganegara adalah terhad, tetapi dasar kelayakan mereka telah pun berbentuk walaupun tidak mengikut prinsip *jus soli*. Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu ini tidak memuaskan hati sebahagian besar rakyat negeri ini. Beberapa

buah pertubuhan seperti Majlis Tindakan Bersama Seluruh Tanah Melayu (AMCJA) dan Pusat Tenaga Rakyat (PUTERA) telah menentang perlembagaan Persekutuan.

Sebaliknya membuat usul-usul Perlembagaan Rakyat bagi Tanah Melayu. Salah satu daripada usul itu ialah kemasukan Singapura ke dalam Persekutuan Tanah Melayu. Mereka juga mahukan kuasa-kuasa Kerajaan British dikurangkan. Tetapi cadangan dan usul daripada kedua-dua pertubuhan tersebut tidak diambil perhatian oleh pihak British dan Persekutuan Tanah Melayu wujud dengan rasminya.

Perjanjian Persekutuan menyatakan bahawa kerajaan mempunyai tujuan untuk memupuk kemajuan ke arah pemerintahan sendiri pada masa hadapan. Kerajaan akan mengambil langkah, bila-bila masa jika keadaan membenarkan untuk memperkenalkan sistem pilihan raya. Melalui sistem ini ahli-ahli Majlis Perundangan akan dilantik seperti yang ditetapkan dalam Perjanjian 1948.

Sejarah negara telah mencatatkan bahawa menjelang kemerdekaan, berbagai-bagai peristiwa berlaku di antaranya termasuk perkembangan dan pergolakan parti-parti politik yang turut mewujudkan Persatuan Cina Tanah Melayu (MCA), pemberontakan Parti Komunis Malaya (PKM), Zaman Darurat, Rancangan Briggs, Pilihan Raya Umum, Rundingan Baling dan seterusnya Rundingan Kemerdekaan.

Pilihan Raya Umum yang pertama bagi Persekutuan Tanah Melayu telah diadakan pada tahun 1955. Tiga buah politik yang mewakili tiga kaum yang terbesar di negara ini bersetuju menujuhkan satu perikatan bagi menghadapi pilihan raya. Perikatan ini yang terdiri daripada UMNO, MCA dan MIC telah mengemukakan satu manifesto yang menyeluruh untuk semua rakyat. Pemimpin Parti Perikatan pada masa itu adalah Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj yang kemudiannya menjadi Perdana Menteri Malaysia pertama.

Sementara parti-parti lain yang bertanding di dalam pilihan raya ini ialah Parti Islam Se-Malaya (PAS), Parti Progresif Rakyat dan juga Parti Buruh serta Parti Negara. Dalam Pilihan Raya Umum 1955 Kerajaan Perikatan telah mencapai kemenangan majoriti. Kemenangan ini menunjukkan aliran politik yang bukan bercorak perkauman. Kejayaan Parti Perikatan juga bermakna ia mempunyai bilangan ahli

parti yang cukup untuk menjadi kumpulan yang terbanyak dalam Majlis Perundangan Persekutuan. Ini membolehkan Parti Perikatan membentuk sebuah kerajaan dan dengan serta-merta Parti Perikatan mewujudkan kerajaan. Di sebalik itu Parti Perikatan mempunyai satu tujuan iaitu ke arah kemerdekaan tanah air melalui meja perundingan.

Menurut catatan sejarah, rundingan kemerdekaan telah diadakan di London pada tahun 1956 yang mencapai satu persetujuan untuk melaksanakan penubuhan sebuah Persekutuan Tanah Melayu yang akan mempunyai pemerintahan sendiri dan diberi taraf kemerdekaan. Negara itu akan menjadi ahli Komanwel dan corak pemerintahan adalah demokrasi berparlimen. Hasil rundingan di London itu, Kerajaan British telah memberi kemerdekaan kepada Persekutuan Tanah Melayu pada 31 Ogos 1957 tanpa sebarang pertumpahan darah.

Perkembangan politik yang berlaku sebelum dan selepas merdeka, kedudukan dan kepentingan pihak Inggeris, perubahan-perubahan di Sabah dan Sarawak serta kegiatan-kegiatan komunis di rantau Asia Tenggara mempunyai pengaruh ke atas masa hadapan negara. Pada tanggal 27 Mei 1961, Perdana Menteri Persekutuan iaitu Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj telah membuat ucapan kepada Persatuan Wartawan-Wartawan Luar Negara di Asia Tenggara, di Singapura.

Dalam ucapan tersebut Tunku Abdul Rahman telah menyatakan bahawa mustahaknya bagi Persekutuan Tanah Melayu mendapat kerjasama bukan sahaja daripada British tetapi daripada penduduk Singapura, Borneo Utara dan Sarawak. Ucapan penting beliau ini dianggap oleh banyak pihak baik di dalam mahupun di luar negara sebagai gagasan pembentukan sebuah gabungan persekutuan yang baru serta menimbulkan pelbagai pandangan dan reaksi antarabangsa.

Perkembangan politik yang berlaku di Singapura telah mendapat perhatian juga daripada kerajaan Persekutuan Tanah Melayu. Menurut para pengkaji, kerajaan Persekutuan Tanah Melayu khuatir dengan golongan kiri di Singapura yang bertambah kuat. Parti Tindakan Rakyat (PAP) yang dipimpin oleh Lee Kuan Yew menghadapi tentangan hebat daripada Parti Buruh yang dipimpin oleh David Marshall yang telah pun memenangi pilihan raya kecil dalam tahun 1961.

Kerajaan Persekutuan Tanah Melayu tidak mahu golongan kiri memimpin Singapura kerana keadaan ini akan membolahkan golongan berfahaman komunis bertapak kuat dan sudah tentu akan mengancam keselamatan Tanah Melayu. Selain itu, pihak Inggeris mempunyai banyak kepentingan juga di Tanah Melayu serta Singapura dan mereka tidak mahu komunis menguasai pulau tersebut.

Sebaliknya kemasukan Singapura ke dalam Malaysia akan menyelamatkan Singapura daripada jatuh ke tangan golongan kiri dan soal keselamatan dalam negeri dapat dikawal oleh kerajaan Persekutuan Kuala Lumpur. Lee Kuan Yew telah memberi sepenuh sokongan tentang kemasukan Singapura ke dalam Persekutuan Malaysia kerana cara ini merupakan jalan mudah bagi Singapura untuk mendapat kemerdekaannya dan memperolehi faedah ekonomi yang lebih besar.

Selain itu, perkembangan-perkembangan yang berlaku di Sabah dan Sarawak serta Brunei juga menunjukkan beberapa reaksi penting terhadap pembentukan Malaysia. Tunku Abdul Rahman telah membuat lawatan muhibah ke Borneo Utara dalam bulan Jun 1961 dan beliau mendapati banyak salah faham telah timbul mengenai gagasan pembentukan Malaysia.

Lantaran itu, pada bulan Julai 1961 telah ditubuhkan Jawatankuasa Perundingan Perpaduan Malaysia. Jawatankuasa ini diwakili oleh kelima-lima buah negara iaitu Persekutuan Tanah Melayu, Singapura, Sabah, Sarawak dan Brunei. Penubuhan jawatankuasa ini bertujuan untuk memberitahu orang ramai mengenai pembentukan Malaysia, mengumpulkan maklumat-maklumat mengenai pendapat serta sambutan orang ramai terhadap pembentukan Malaysia.

Jawatankuasa ini kemudiannya telah mengemukakan satu memorandum yang mengandungi perkara-perkara penting yang patut dijadikan asas kepada Perlembagaan Persekutuan Malaysia yang sedang dirancangkan. Jawatankuasa ini bersetuju dengan beberapa perkara utama dalam Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957 sebagai asas Perlembagaan Malaysia.

Jawatankuasa ini bersetuju dengan pembentukan sebuah Kerajaan Persekutuan yang kuat, menjadikan bahasa Melayu sebagai Bahasa Kebangsaan, memberi layanan yang sama kepada penduduk bumiputera kepada orang-orang Melayu di Sabah dan Sarawak sebagaimana yang diberikan kepada orang-orang Melayu di Tanah Melayu.

Pada bulan Oktober 1961, Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj telah berlepas ke London bagi mendapatkan sokongan dan persetujuan dari kerajaan Inggeris. Kemudian Suruhanjaya Cobbold telah ditubuhkan untuk meninjau pendapat penduduk di Sabah dan Sarawak mengenai sokongan mereka tentang pembentukan Malaysia. Laporan suruhanjaya ini dikemukakan kepada Kerajaan Borneo dan Persekutuan Tanah Melayu dalam bulan Jun 1962. Kedua pihak telah sebulat suara menerima hampir semua cadangan yang dibuat oleh suruhanjaya tersebut.

Seterusnya Jawatankuasa Antara Kerajaan yang dianggotai oleh Persekutuan Tanah Melayu, Britain, Sabah dan Sarawak telah ditubuhkan bagi merangka perlembagaan, kewangan, undang-undang, perkhidmatan awam dan perkara-perkara yang berkaitan dengan bentuk jabatan dalam Persekutuan Malaysia. Pelbagai perkara dan isu telah dibahas dan dibincangkan sehingga terbentuk satu Perlembagaan Persekutuan Malaysia hasil tolak ansur dan persefahaman yang diterima oleh semua pihak yang berkepentingan.

Sementara itu pelbagai dugaan dan cabaran tetap juga dihadapi terutama pada saat-saat akhir proses pembentukan Persekutuan Malaysia. Brunei misalnya, telah menolak gagasan Malaysia dalam bulan Julai 1963. Antara sebab utama penolakan tersebut ialah berkaitan dengan sumbangan wang dari Brunei kepada Kerajaan Persekutuan dan mengenai perlantikan Yang di-Pertuan Agong. Indonesia juga menentang pembentukan Malaysia dan menganggapnya sebagai sebuah negara neokolonialisme. Tambahan pula, Presiden Sukarno sendiri mempunyai rancangan tersendiri mengenai masa depan rantau ini.

Tuntutan Filipina ke atas Sabah telah juga menimbulkan suasana kekeruhan politik serantau dalam proses pembentukan Malaysia. Pada tahun 1962, kerajaan Filipina di bawah pimpinan Presidan Macapagal telah membuat tuntutan ke atas Sabah. Filipina menggesa kerajaan Inggeris menyerahkan Sabah kepadanya dengan alasan bahawa Sabah adalah sebahagian daripada Republik Filipina. Ini adalah kerana negeri itu pada masa dahulu terletak di bawah jajahan takluk Kesultanan Sulu.

Dengan peristiwa ini, satu rundingan telah diadakan bagi men-

cari penyelesaian antara Indonesia dan Filipina di satu pihak dan Persekutuan Tanah Melayu bersama Singapura, Sabah dan Sarawak di satu pihak yang lain. Persidangan Menteri Luar ketiga-tiga buah negara telah bersetuju membentuk sebuah gabungan serantau yang diberi nama MAPHILINDO.

Sidang kemuncak yang dihadiri oleh ketiga-tiga ketua kerajaan yang dikenali sebagai Persidangan Manila pada bulan Julai 1963 telah mengambil persetujuan meminta Setiausaha Agung Bangsa-Bangsa Bersatu meninjau kembali pandangan rakyat Sabah dan Sarawak tentang persetujuan menyertai Malaysia. Sementara itu, timbul pula salah faham mengenai cara-cara yang hendak digunakan bagi menjalankan tinjauan tersebut.

Kerajaan Indonesia dan Filipina tidak mahu menerima pengumuman Pertubuhan Bangsa-bangsa Bersatu yang menyatakan bahawa sebahagian besar daripada rakyat di Sabah dan Sarawak menyokong penyertaan dan pembentukan Malaysia. Namun begitu, dengan persetujuan Inggeris dan negeri-negeri gabungan, akhirnya pada 16 September 1963, terbentuklah sebuah Persekutuan Malaysia yang merdeka dan berdaulat.

Sejarah Moden Sabah

Kesultanan Brunei

Sejarah telah mencatatkan bahawa pada waktu sebelum abad ke-6, kawasan yang kini dikenali sebagai Sabah, Brunei dan Sarawak adalah berpusat pada kerajaan Brunei dan kerajaan Brunei juga merupakan pusat perdagangan dengan China. Wilayah ini sebaliknya telah dipengaruhi oleh dua kuasa besar pada waktu itu, iaitu Sri Vijaya di Sumatera dan kemudiannya kerajaan Majapahit di Jawa.

Bagaimanapun, pada awal abad ke-15, Empayar Melaka di bawah pemerintahan Parameswara telah menyebarkan pengaruhnya dan seterusnya mengambil alih perdagangan Brunei. Perubahan ini menyebabkan agama Islam tersebar di wilayah Brunei oleh pedagangnya pada akhir abad ke-15. Kejatuhan Melaka ke tangan Portugis pada tahun 1511 telah menyebabkan Sultan Brunei mengambil alih kepimpinan Islam dari Melaka.

Menurut catatan sejarah, semasa pemerintahan Sultan Bolkiah, kerajaan Brunei telah memperluaskan pengaruhnya ke utara sehingga ke Luzon dan Sulu serta di sebelah selatan dan barat Borneo. Kecuali dari Eropah, pendatang asing yang berurus dengan Sabah (Borneo Utara) tidak meninggalkan sebarang rekod bertulis tentang kegiatan mereka di kawasan ini. Penduduk tempatan juga tidak memiliki sebarang rekod bertulis kecuali sejarah dan tradisi lisan mereka sahaja.

Sejarah seterusnya telah mencatatkan bahawa pada 600 tahun masihi, orang-orang Cina telah datang untuk membuat perdagangan dan hubungan diplomatik dengan Borneo Utara. Rekod Sejarah Brunei atau Brunei Annals telah merakamkan tentang penempatan mereka di kawasan Kinabatangan. Bukti-bukti Arkeologi iaitu seramik yang ditemui di Borneo Utara menunjukkan bahawa orang-orang Cina ada menjalankan perdagangan secara bertukar barang iaitu antara seramik orang-orang Cina dengan rempah ratus dari penduduk tempatan.

Kedatangan Pendatang Eropah

- ◆ Tahun 1521: Pigafetta, seorang penulis sejarah Ferdinand Magellan tiba di Brunei dan telah disambut secara besar-besaran
- ◆ Tahun 1526 : Orang Portugis yang diketuai oleh Menezes melawat Brunei
- ◆ Tahun 1577 : Kuasa Sepanyol telah menakluk Filipina dan juga menyerang Brunei. Kesultanan Sulu juga ditakluk oleh Sepanyol
- ◆ Tahun 1609 : Belanda telah mendirikan pangkalan dagangan di Batavia (Jakarta), Jawa.
- ◆ Tahun 1658: Sultan Brunei telah menghadiahkan kawasan timur laut Borneo kepada Sultan Sulu sebagai penghargaan baginda terhadap Sultan Sulu dalam menyelesaikan perang saudara di antara Sultan Abdul Mubin dengan Pengiran Mohidin. Persengketaan dalaman kerajaan Brunei merupakan satu faktor yang menyebabkan kejatuhan empayar tersebut.
- ◆ Tahun 1665 : Kapten Cowley telah melawat Borneo dan beliau merupakan orang Inggeris pertama yang melakukan lawatan ke Borneo.

Balembangan

Menurut catatan sejarah, dalam tahun 1761, Alexander Dalrymple seorang pegawai dari Syarikat Hindia-Timur British di Madras, India telah membuat satu perjanjian dengan Sultan Sulu yang membenarkan beliau membuka satu pangkalan perdagangan di kawasan Borneo Utara. Beliau telah memilih Pulau Balembangan kira-kira 20 batu dari utara bandar Kudat.

Pada tahun 1763, Dalrymple telah mengibarkan bendera British di Balembangan dan menamakan pulau itu sebagai Felecia. Kemudian seorang pegawai iaitu John Herbert telah dihantar untuk mendirikan penempatan di Felecia (Balembangan).

Namun begitu penempatan ini menghadapi masalah sejak ia dimulakan. Kepincangan urusan pentadbiran, rompakan di laut dan kemusnahan kebakaran telah membawa kehancuran kepada pangkalan dagangan ini pada akhir 1775. Satu usaha untuk menyusun semula pangkalan ini telah dilakukan pada 1803 oleh General Gabenor India, Lord Arthur Wellesley melalui pegawainya Robert J. Farquhar, Residen di Amboina.

Di dalam usaha ini Felicia telah dijadikan stesen ketenteraan tetapi usaha tersebut gagal dan stesen ini ditinggalkan pada bulan November 1805. Perhatian British kemudiannya telah beralih kepada kawasan lain di gugusan pulau Melayu.

Labuan

Menurut catatan sejarah, minat British terhadap Borneo Utara dihidupkan semula selepas tempoh 40 tahun khususnya Labuan. Ketika itu Labuan merupakan sebuah pulau yang terletak di sebelah barat laut Borneo. Pada tahun 1844, James Brooke telah berunding dengan Sultan Brunei tentang penyerahan pulau Labuan untuk digunakan oleh British sebagai tempat melombong batu arang di samping menjadikan satu pangkalan untuk membentras kegiatan lanun serta meningkatkan perdagangan.

Pada tanggal 18 Disember 1846, satu perjanjian telah ditandatangani yang menyebabkan pulau Labuan dan pulau-pulau kecil yang berhampiran diserahkan buat selamanya oleh Sultan Brunei kepada pihak British. Brooke telah menjadi Gabenor Labuan yang pertama

dan Konsul Besar di Borneo. Sementara William Napier pula telah dilantik menjadi Timbalan Gabenor, Hugh Low sebagai Setiausaha Kolonial dan Spencer St. John sebagai setiausaha sulit kepada Brooke. Kendati begitu, Labuan tidak mampu berkembang seperti mini Singapura atau Pulau Pinang, seperti yang diharapkan oleh pengasasnya.

Para pengkaji sejarah telah mencatatkan bahawa iklim yang tidak memuaskan, serangan malaria dan kekurangan kemudahan asas telah menjadi faktor penghalang kepada pembangunan pulau tersebut. Rentetan sejarah Labuan boleh dilihat daripada pelbagai perubahan pentadbirannya.

Pada tahun 1890, Labuan telah diletakkan di bawah pentadbiran Syarikat Berpiagam Borneo Utara British. Pada tahun 1907 pula, ia telah diletakkan di bawah kerajaan Negeri-Negeri Selat. Selepas Perang Dunia Kedua, Labuan menjadi sebahagian daripada jajahan Borneo Utara. Kemudian pada 16 April 1984, Labuan telah menjadi sebahagian daripada Wilayah Persekutuan Malaysia.

Syarikat Perdagangan Amerika atau American Trading Company dan Syarikat Berpiagam Borneo Utara British atau The British North Borneo Chartered Company merupakan antara syarikat-syarikat yang besar ketika itu. Selepas kekecewaan British terhadap Labuan, minat British terhadap Borneo Utara pudar sehingga ke tahun 1881 apabila sebuah syarikat perdagangan iaitu Syarikat Berpiagam Borneo Utara British mula mentadbir Borneo Utara. Walau bagaimanapun kehadiran mereka telah pun didahului oleh pengaruh dan minat Amerika buat seketika.

Pada tahun 1865, seorang konsul Amerika di Brunei iaitu Claude Lee Moses telah berjaya menyewa Borneo Utara dari Sultan Brunei untuk tempoh 10 tahun. Kemudian beliau telah menjualnya kepada Syarikat Perdagangan Amerika atau American Trading Company yang dimiliki oleh J.W.Torrey, T.B. Harris dan beberapa orang pedagang Cina.

Sejarah telah mencatatkan bahawa Torrey memilih Kimanis, satu kawasan di barat daya Borneo Utara sebagai pangkalannya dan memulakan pembinaan penempatan lalu dinamakan 'Ellena'. Usaha mencari bantuan kewangan bagi membiayai pembangunan penem-

patan tersebut gagal lalu ditinggalkan. Dengan hampir menjelangnya tamat tempoh sewaan wilayah tersebut, Torrey telah berhasil menjual haknya kepada konsul Austria di Hong Kong iaitu Baron Von Overbeck.

Overbeck telah berjaya memperbaharui tempoh sewaan tersebut untuk 10 tahun dari Tumonggong Brunei. Selain itu, Overbeck juga telah berhasil mendapatkan bantuan kewangan dari Dent bersaudara atau Dent brothers - Alfred and Edward bagi menampung perbelanjaan rancangan yang dirancang untuk Borneo Utara. Beliau bersama Count Montgelas, dari Kedutaan Austro-Hungarian di London dan A.B. Mitford, seorang ahli politik kemudiannya telah memberi hak-hak mereka kepada Alfred Dent.

Pada tahun 1888, Borneo Utara telah menjadi negeri naungan British di mana kerajaan British akan melindungi Borneo Utara di bawah pengaruh British. Pemerintahan syarikat ini terhadap Borneo Utara telah memberi banyak pembangunan di kawasan ini. Borneo Utara kemudiannya telah diperintah melalui satu sistem secara hairaki (tidak langsung). Pada amnya pentadbiran berjalan dengan aman, namun begitu terdapat juga beberapa penentangan kecil. Penentangan yang serius termasuklah Perang Mat Salleh dari tahun 1894-1900 diikuti oleh Penentangan Rundum yang dilakukan oleh suku Murut dalam tahun 1915.

Manakala pihak BNBCC telah berupaya memerintah Borneo Utara sehingga tahun 1942 yakni selama 60 tahun apabila Perang Dunia Kedua tercetus. Tentera Jepun mendarat di Labuan pada 1 Januari dan menduduki Borneo Utara sehingga ia dibebaskan oleh askar dari '9th Division Australian Imperial Forces (A.I.F)' pada tahun 1945.

Selepas Perang Dunia Kedua, Borneo Utara telah ditadbir pula oleh Pentadbiran Ketenteraan British atau British Military Administration sehingga tanggal 15 Julai 1946 apabila kerajaan sivil disambung semula.

Tanah Jajahan British (Crown Colony)

Sejarah telah mencatatkan bahawa pada 15 Julai 1946, Borneo Utara telah diletakkan di bawah jajahan British. Ini adalah kerana BNBCC tidak mampu membina semula kemusnahan Borneo Utara selepas Perang Dunia Kedua. Kemusnahan teruk yang dialami oleh bandar Sandakan telah menyebabkan Jesselton telah dipilih sebagai ibu negeri selepas era Perang Dunia Kedua dan status ini kekal sehingga ke hari ini. Sistem pentadbiran penjajahan selepas perang adalah sama dengan sistem pentadbiran pada era BNBCC. Pembinaan semula dan pembangunan negeri Borneo Utara menjadi fokus utama para pentadbir.

Kemerdekaan

Pada amnya keadaan negeri Borneo Utara adalah aman dan tenang sehingga tahun 1960an apabila wujudnya kesedaran politik. Keinginan kemerdekaan seperti yang dicapai oleh negara lain telah sampai ke Borneo Utara. Penyebaran semangat ini bermula dengan pengumuman yang dilakukan oleh Perdana Menteri Malaya, Tunku Abdul Rahman pada tahun 1961 berkaitan dengan pembentukan Persekutuan Malaysia yang terdiri daripada Malaya, Borneo Utara, Sarawak, Brunei dan Singapura.

Malaysia telah wujud dengan rasminya, tanpa Brunei, pada 16 September 1963 dan nama Borneo Utara telah ditukar kepada Sabah. Terlebih dahulu dari itu, Borneo Utara telah mencapai kemerdekaan dari British pada tanggal 31 Ogos 1963. Bagaimanapun pada tahun 1965, Singapura telah keluar daripada Persekutuan Malaysia.

Menurut catatan sejarah, penglibatan negeri Sabah dalam Persekutuan ini banyak membawa perubahan dari aspek pentadbiran, politik, sosial dan sebagainya. Sabah terus mengalami pembangunan yang pesat dan seterusnya memasuki era baru yang lagi mencabar sebagai sebuah negeri di dalam Persekutuan Malaysia.

Kuala Lumpur Era Silam

Dalam memperkatakan tentang Kuala Lumpur, kita tentunya tidak wajar melupakan seorang tokoh silam yang amat sinonim dengan bandar raya ini iaitu Yap Ah Loy. Menurut catatan sejarah, Yap Tet Loy atau lebih dikenali sebagai Yap Ah Loy dilahirkan di Negeri China pada tahun 1837.

Beliau dikatakan telah meninggalkan China pada tahun 1854 untuk datang ke Melaka, dan pada tahun 1856 mendapat kerja di sebuah lombong bijih timah di Lukut dan telah dipilih menjadi Kapitan Cina bagi kawasan Sungai Ujung. Semasa di sana Yap Ah Loy berkenalan dengan Liu Ngim Kong yang kemudiannya menjadi Kapitan Cina yang kedua di Kuala Lumpur.

Pada sekitar tahun 1862 Yap Ah Loy telah datang ke Kuala Lumpur atas permintaan Liu Ngim Kong untuk membantu beliau menguruskan lombong bijih timah. Mulai dari ketika itu Yap Ah Loy mula mengumpul harta. Sebelum Kapitan Liu Ngim Kong meninggal dunia pada bulan Ogos 1868 beliau melantik Yap Ah Loy sebagai pengantinnya dalam urus niaga dan juga sebagai Kapitan Cina.

Keputusan ini dikatakan telah dibuat setelah berunding dengan pemimpin - pemimpin Melayu dan Cina. Walaupun Kapitan Liu sedang sakit tenat, beliau sendiri pergi mengadap Sultan Abdul Samad di Langat untuk mendapat restu mengenai perlantikan tersebut .

Ketika bertugas sebagai Kapitan Cina yang ketiga, Yap Ah Loy telah menjadi kaya dan berpengaruh, tetapi beliau terpaksa menghadapi dan mengatasi beberapa krisis besar. Apabila perang saudara meletus di antara Raja Mahadi dan Tunku Kudin, Yap Ah Loy yang memihak kepada Tunku Kudin telah lari bersembunyi setelah Kuala Lumpur ditawan oleh Raja Mahadi pada tahun 1872.

▲ Kuala Lumpur - satu ketika dulu merupakan sebuah perkampungan biasa

Apabila Kuala Lumpur dapat ditawan semula pada tahun berikutnya, Yap Ah Loy sekali lagi diangkat menjadi Kapitan Cina bagi Kuala Lumpur dan telah menyusun program pembangunan Kuala Lumpur yang musnah akibat perperangan dan kebakaran. Beliau juga memberi sokongan kewangan kepada pengusaha - pengusaha lombong untuk terus menapak di Kuala Lumpur walaupun lombong tersebut musnah akibat perang saudara dan banjir.

Yap Ah Loy hampir menjadi muflis akibat ber hutang dengan banyaknya pada tahun 1878 jika tidak kerana harga timah yang melambung tinggi ketika itu.

Dengan pemindahan pusat pentadbiran Inggeris ke Kuala Lumpur, kuasa - kuasa yang ada pada Yap Ah Loy makin berkurangan, namun kepentingan perniagaannya masih kukuh sehingga beliau meninggal dunia pada bulan April 1885 setelah diserang penyakit bronkitis dan paru-paru.

Yap Ah Loy adalah sebuah legenda semasa hayatnya. Kuala Lumpur yang banyak mengelap sumbangannya dan khidmat Yap Ah Loy akan terus membangun selepas hayat beliau.

Kuala Lumpur Secara Ringkas

Kuala Lumpur merupakan ibu negara Malaysia, ia terletak di pertengahan bahagian barat Semenanjung Malaysia, dan biasa dikenali dengan nama 'KL'. Di Kuala Lumpur terletaknya bangunan kembar yang tertinggi di dunia iaitu KLCC (Kuala Lumpur City Centre) dan Menara Kuala Lumpur. Selain itu, terdapat juga bangunan yang istimewa seperti Bangunan Sultan Abdul Samad, bangunan lama di Jalan Petaling, dan tempat beribadat seperti kuil dan masjid.

Kuala Lumpur merupakan satu permulaan perjalanan yang berlainan.

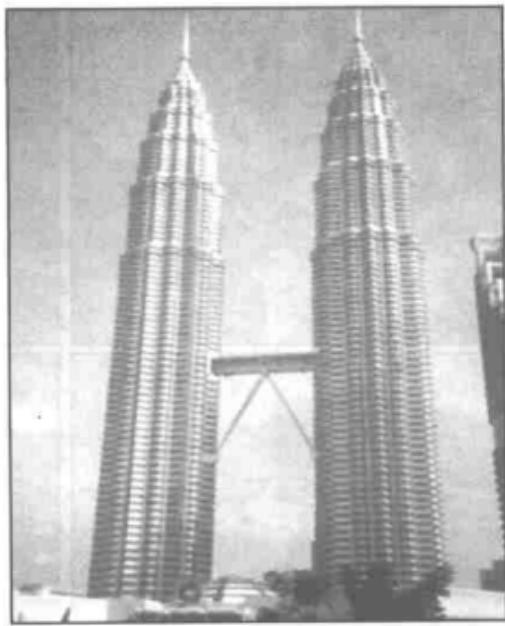
Pentadbiran Kuala Lumpur

Wilayah Persekutuan terbahagi kepada Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Wilayah Persekutuan Pulau Labuan dan Wilayah Persekutuan Putrajaya. Kuala Lumpur telah diserahkan kepada Kerajaan Persekutuan Malaysia oleh negeri Selangor pada 1 Februari 1974.

Dewan Bandar Raya Kuala Lumpur yang mentadbirkannya Kuala Lumpur diletakkan di bawah satu bahagian baru di Jabatan Perdana

Menteri. Bahagian tersebut dikenali sebagai Bahagian Kemajuan Wilayah Persekutuan. Yang Berbahagia Datuk Bandar Kuala Lumpur bertanggungjawab kepada Yang Amat Berhormat Perdana Menteri yang dipertanggungjawabkan ke atas Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Putrajaya dan Labuan.

Sebagai Ibu Negara, Kuala Lumpur ialah nadi kepada kehidupan negara dan memainkan pelbagai peranan dan kegiatan yang merangkumi politik, pentadbiran, keagamaan, perdagangan, kewangan, kebudayaan, sukan dan pendidikan.

▲ Bangunan Menara Berkembar Petronas.

Sejarah Penubuhan

- ◆ Majlis Agama Islam Wilayah Persekutuan (MAIWP) telah ditubuhkan pada 1 Februari 1974 berikutan penubuhan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur.
- ◆ Dengan tertubuhnya MAIWP, Jabatan Agama Islam Wilayah Persekutuan (JAWI) telah diwujudkan untuk menjadi urusetia kepada Majlis.
- ◆ Sebelum penubuhan MAIWP dan JAWI, semua urusan berhubung dengan hal ehwal agama Islam di Kuala Lumpur dikendalikan oleh Jabatan Agama Islam Selangor (JAIS).
- ◆ Di Labuan, MAIWP mengambil alih fungsi Majlis Agama Islam Sabah mulai 16 April 1984 berikutan pengisytiharan Labuan sebagai Wilayah Persekutuan.
- ◆ Di awal penubuhannya JAWI diletakkan di bawah Bahagian Agama, Jabatan Perdana Menteri sehingga tahun 1976.
- ◆ Dalam tahun 1976, JAWI diletakkan di bawah Kementerian Wilayah Persekutuan manakala pada tahun 1987, berikutan

▲ Antara tempat menarik di sekitar Kuala Lumpur dan Lembah Klang.

pemansuhan Kementerian Wilayah Persekutuan, JAWI diletakkan di bawah Bahagian Kemajuan Wilayah Persekutuan, Jabatan Perdana Menteri sehingga tahun 1997.

- ◆ Bermula 4 Februari 1998, JAWI diletakkan di bawah Jabatan Kemajuan Islam Malaysia (JAKIM).

Wilayah Persekutuan Labuan

Labuan terkenal sebagai destinasi pelancongan terutama untuk aktiviti menyelam. Melakukan aktiviti menyelam ke dasar laut bagi menikmati keindahan alam adalah kegiatan riadah dan sukan yang dapat memberi kepuasan kepada peminat kegiatan lasak dan mencabar ini. Selain menikmati keindahan hidupan marina yang meliputi pelbagai jenis ikan pelbagai spesies, menyelam di sesuatu lokasi tertentu juga boleh menyemaikan kesedaran untuk menghargai sejarah.

Ini dapat dibuktikan apabila seseorang penyelam itu berpeluang untuk menyelam dan mengunjungi kapal yang tenggelam atau *wreck* yang menjadi wilayah dan kawasan perlindungan bagi pelbagai hidupan marina.

Satu daripada lokasi yang boleh dikunjungi di Wilayah Persekutuan Labuan ialah American Wreck atau kapal perang USS Salute yang tenggelam di perairan pulau berkenaan. Kapal yang mempunyai ukuran 184 kaki daripada jenis penyapu periuk api yang digunakan oleh tentera laut Amerika ditauliahkan pada 1943 dan tenggelam pada 8 Jun 1948 akibat terkena periuk api ketika menjalani operasi pembersihan di kawasan berkenaan.

Kapal itu kini terdampar kira-kira 33 meter di dasar laut, di perairan Labuan, setelah gagal dalam percubaan untuk menyelamatkannya. Meskipun sudah terdampar sekian lama, namun sebahagian daripada bahagian kapal kelihatan masih kukuh dan seperti keadaan asalnya.

Penyelam dapat menyaksikan bentuknya yang sudah dimamah usia. Selain itu, turut dapat disaksikan di bangkai kapal berkenaan ialah meriam anti pesawat, beberapa jenis peluru yang belum digunakan dan kabel kapal serta beberapa peralatan lain. Kombinasi antara tinggalan sejarah dengan kehidupan yang menjadikan kapal berkenaan sebagai tempat perlindungan menerbitkan gabungan pemandangan yang cantik dan harmoni.

Kumpulan anak-anak ikan *barracuda* yang sering bermain-main mengelilingi bahagian kapal, *bat fish* yang menjadikan bilik kapal sebagai

tempat persembunyian di samping beberapa jenis ikan yang berwarna-warni mencorakkan kawasan itu sebagai alam marina yang cantik.

Selain itu, beberapa jenis karang dan haiwan invertebrata lain yang kelihatan di mana-mana menjadikan kawasan itu taman dasar laut yang berwarna-warni dan sentiasa mengalu-alukan kedatangan penyelam. Bagi penggemar sukan menyelam, American Wreck merupakan lokasi penyelaman yang terbaik jika ingin menghadirkan diri di tempat di mana sejarah berlaku.

Putrajaya

Putrajaya, KLIA, Koridor Raya Multimedia atau Multimedia Super Corridor, Cyberjaya dan projek-projek yang berdekatan dengannya seperti Stadium Bukit Jalil, Universiti Putra Malaysia, Universiti Kebangsaan Malaysia, Universiti Tenaga dan lain-lain lagi merupakan antara simbol kejayaan negara kita Malaysia pada abad ini.

Putrajaya yang baru saja diletakkan di bawah pentadbiran Wilayah Persekutuan merupakan Pusat Pentadbiran Kerajaan Malaysia yang baru. Dengan imej sebagai bandar raya taman, serta bercirikan futuristik, moden, unik, bandar raya dilengkapi kabel *fibre-optic* dan teknologi maklumat terkini yang bakal menjadi pusat pentadbiran, komersil serta pusat budaya di Malaysia. Ia telah dibuka kepada orang ramai pada 23 Mac 2000. Putrajaya terletak di 4581 hektar tanah di kawasan selatan MSC, iaitu 25 kilometer dari Kuala Lumpur dan 20 km dari KLIA, Sepang.

K-Ekonomi atau Ekonomi Berasaskan Pengetahuan, semasa pelancaran di Second Global Knowledge Conference pada 8 Mac 2000, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Malaysia Datuk Seri Dr Mahathir Mohammad telah menyampaikan ucap utama bertajuk *Transcending The Divide* yang mengandungi satu pemikiran dan rangka kerja mengenai matlamat Malaysia menjadi sebuah negara yang mengamalkan ekonomi berdasarkan pengetahuan atau *knowledge economy*.

Membicarakan soal Putrajaya, kita sewajarnya lebih rasional melihat dan menilai projek-projek tersebut secara bersepada, seajar dengan falsafah dan matlamat projek tersebut dirancang dan dibangunkan. Lebih-lebih lagi projek-projek berkenaan dibina untuk mendapatkan faedah *economy of scale* serta mempunyai sinergi antara satu sama lain.

Dari segi geografi, kawasan yang harus diliputi dalam pembicaraan ini ialah kawasan Koridor Raya Multimedia (MSC) seluas 15 km x 50 km dari Kuala Lumpur ke selatan dan turut merangkumi Pelabuhan Klang.

Sepertimana di Amerika Syarikat (AS) yang mempunyai Washington sebagai pusat pentadbiran manakala New York pula sebagai pusat perniagaannya, Malaysia juga mempunyai Putrajaya sebagai pusat pentadbirannya. Begitu juga dengan Australia dengan Canberra dan Sydneynya sementara New Zealand pula dengan Wellington dan Aucklandnya. Kendati begitu, ini bukanlah alasan pemutus mengapa Malaysia harus pula ada Putrajaya sebagai pusat pentadbiran dan Kuala Lumpur (KL) kekal sebagai pusat perniagaan.

Kuala Lumpur pada masa kini, adalah kecil (94 km persegi) dan sesak. Secara relatif, ia akan menjadi bertambah kecil dan semakin sesak dengan manusia dan lalu lintas dalam masa beberapa tahun lagi akibat daripada pertumbuhan penduduk, pertambahan kenderaan serta perkembangan ekonomi yang pesat.

Terdapat dua pilihan utama untuk menangani masalah ini. Pertama, membangunkan semula KL seperti yang dilakukan oleh Singapura (pulau sekangkang kera itu tidak ada pilihan lain) atau, kedua, membuka pusat perbandaran baru. Pilihan kedua mempunyai merit yang kukuh daripada beberapa sudut - ekonomi, estetika dan maruah. (Sebenarnya ketiga-tiga aspek ini turut relevan kepada KLIA dan MSC/Cyberjaya).

Dari segi ekonomi, pilihan kedua ini yang dibuat oleh Jemaah Menteri pada 2 Jun 1993 mempunyai banyak 'kekuatannya'. Secara ringkas, membuka pusat bandar yang baru ini adalah lebih murah. Pada masa yang sama, ia akan mengurangkan tekanan ke atas Kuala Lumpur dan, dengan itu, warga Kuala Lumpur akan dapat menikmati kehidupan yang lebih sihat dan selesa. Diramalkan bahawa kesesakan lalu lintas di Kuala Lumpur akan berkurangan sebanyak 30% apabila semua pejabat kerajaan telah berpindah ke Putrajaya pada tahun 2005 nanti.

Penempatannya dalam satu kawasan geografi yang sama iaitu bersama-sama dengan Kuala Lumpur, Pelabuhan Klang, Kuala Lumpur International Airport {KLIA} dan Cyberjaya memberikannya *economy of scale* dan sinergi; berbeza jika ia berselerak di merata tempat. Pemilik dan pemegang saham estet yang tanahnya diambil oleh kerajaan telah menda-

pat pampasan yang berpatutan. Ini bermakna pemegang Amanah Saham Bumiputera atau Amanah Saham Nasional turut merasa 'dagingnya' kerana PNB memiliki saham dalam estet tersebut.

Sesungguhnya, pembangunan kawasan seluas 4,500 hektar persegi ini telah menukar wajah daerah Sepang. Sebelum ini ia merupakan antara daerah yang termundur di Selangor. Bandar-bandar seperti, Dengkil, Banting, Sepang dan Nilai yang sebelum ini lesu telah rancak dan cergas membangun. Malah, kesan limpahannya turut menular ke Negeri Sembilan dan Melaka.

Justeru, walaupun ia dibina di Sepang, warga Negeri Sembilan dan Melaka turut merasai 'kuah'nya. Difahamkan, niat untuk membantu sama Negeri Sembilan dan Melaka telah mendorong Tun Ghafar, ketika itu sebagai Timbalan Perdana Menteri untuk membisikkan hasratnya kepada Jemaah Menteri agar Putrajaya dibina di Sepang.

Harga tanah sekeliling yang dulunya bernilai antara 45 sen - 70 sen satu kaki persegi telah melompat kepada RM35 - RM100 satu kaki persegi manakala harga tanah di KLIA, menurut Perdana Menteri, kini bernilai antara RM1,000 hingga RM2,000 satu kaki persegi. Harga ini akan terus melambung dan dijangka akan mencapai tahap harga tanah di Kuala Lumpur seperti pada tahun 1997 dalam tempoh yang lebih pendek.

Pemilik tanah di situ telah menikmati durian runtuh. Peluang pekerjaan akan bertambah dan pendapatan akan terus mengalir daripada nilai harta tanah yang meningkat dan aktiviti ekonomi yang bertambah rancak, termasuk pelancongan dan berbagai jenis perkhidmatan lain. Sehingga tahun 2025, Putrajaya Holdings Bhd., dijangka akan mendapat hasil daripada jualan tanah bernilai RM400 bilion.

Dari segi estetika, Putrajaya boleh dibangunkan mengikut cita rasa bangsa sendiri yang berteraskan budaya Melayu dan bersendikan agama Islam. Dalam hal ini, saya telah difahamkan bahawa Perdana Menteri telah meminta Ketua Jabatan yang bertanggungjawab membangunkan pusat pentadbiran ini supaya membangunkannya sebagai sebuah bandar 'firdaus'.

Maka ketua jabatan berkenaan berserta anak buah beliau dan rakan-rakan telah bertungkus-lumus berusaha menterjemahkan konsep bandar firdaus itu secara fizikal. Penterjemahan ini bukanlah suatu yang mudah, lebih-lebih lagi untuk memahami konsep 'firdaus' itu sendiri - tersurat dan tersirat.

Secara ringkas, 'firdaus' itu diterjemahkan sebagai berunsur Islam dan merujuk kepada syurga. Di dalam syurga, kita sering dibayangkan, antara lain sebagai taman yang indah di mana terdapat air jernih yang mengalir. Justeru, di peringkat awal lagi pembangunan bandar Putrajaya ini, kita telah melihat unsur sebuah bandar taman yang dikelilingi air. Yang sungguh menakjubkan tentang air tasik ini ialah kejernihannya kerana sumbernya ialah air paya yang kotor.

Ketakjuban terletak di atas *ingenuity* daya fikir anak Malaysia menjernihkan air tersebut tanpa menggunakan teknologi tinggi. Biasanya kos mendapatkan teknologi tinggi amat besar sekali. Sebaliknya, apa yang digunakan ialah *bio-technology* asli yang percuma tetapi berkesan iaitu dengan menanam sejenis rumput/lalang air yang dipanggil menerong. Menerong ini bertindak sebagai penapis (*filter*) untuk menjernihkan air yang kotor itu. Sekali gus, usaha ini sepatutnya dibanggakan oleh semua warga Malaysia kerana ia memancarkan kebijaksanaan bangsa kita.

Bahawa seni binanya berunsurkan tamadun Islam. Namun ulasan oleh beberapa tokoh agama semasa Masjid Putra dibuka wajar diulangi. Mereka senada mengiktiraf bahawa pembukaan masjid berkenaan yang mendahului bangunan-bangunan lain adalah selaras dengan sunah Rasulullah s.a.w. Lantaran, mungkin tidak keterlaluan jika dikatakan, setelah mengambil kira seluruh aspek pembangunan Putrajaya ini, bahawa penghayatan terhadap ajaran Islam oleh Dr. Mahathir amat mendalam sekali.

Justeru, sangat jelas seperti dalam hal-hal lain, kebijaksanaan dan kuasa yang ada pada beliau telah digunakan untuk memantapkan lagi syiar Islam. Daripada apa yang dipaparkan di atas, kejayaan menyiapkan Putrajaya ini oleh anak watan sendiri sudah pasti mengharumkan nama serta memuliakan maruah bangsa. Jika sejarah telah mengajar kita bahawa Sir Francis Light yang membangunkan Pulau Pinang dan Yap Ah Loy pula yang membuka Kuala Lumpur maka, pada masa akan datang, sejarah akan mengajar anak cucu kita bahawa Dr. Mahathir yang bertanggungjawab mewujudkan Putrajaya.

Sesungguhnya usaha ini adalah merupakan maruah yang tidak bernilai. Sebagai rakyat Malaysia, kita harus mengakui bahawa, dari segi idea pun, kita tidak mampu mencetuskan bandar firdaus ini. Tetapi kita berupaya menghargainya. Projek-projek yang dirangka oleh Perdana Menteri ini diakui menelan belanja berbilion ringgit. KLIA, misalnya

dikatakan telah menelan belanja RM9 bilion, Cyberjaya (RM2.2 bilion) dan Putrajaya (RM23 bilion).

Tetapi semua projek ini adalah diperlukan oleh negara untuk kesinambungan 'hayat' negara dan kemampunan pertumbuhan ekonomi jangka panjang kerana potensinya menjana pendapatan yang tinggi dan berterusan. Tanpa membuat *cost and benefit analysis* serta tanpa mengira *net present valuenya*, *common sense* dapat mengagak bahawa projek-projek tersebut adalah murah sekali. Lebih-lebih lagi, sebahagian besar daripada kosnya dibiayai oleh pihak swasta.

Diakui bahawa projek-projek tersebut belum lagi sempurna dari segi idea dan pelaksanaannya. Namun, diyakini bahawa pihak-pihak yang berkenaan bersedia untuk menimbulangkan cadangan-cadangan yang bernalas dan membina untuk sama-sama menambah baik lagi projek tersebut. Jika projek-projek ini hendak dikritik secara negatif, eloklah kita mengambil iktibar daripada kesilapan pengkritik Stadium Merdeka, Masjid Negara, Lapangan Terbang Subang, kereta nasional dan dasar ekonomi yang diperkenalkan pada 1 September 1998. Semua mereka, termasuk IMF dan Washington terpaksa menelan kritikan masing-masing.

Jika dikatakan penanam tauge perlu berfikir untuk tiga hari, penanam padi berfikir untuk tiga bulan, penanam kelapa sawit berfikir untuk tiga tahun dan penanam getah pula berfikir untuk enam tahun, maka ketua negara perlu berfikir untuk keperluan/faedah bangsa, agama dan negara beratus tahun. Inilah yang cuba dibuat oleh Dr. Mahathir Mohamad. *{Artikel ini merupakan sedutan dari tulisan Encik Akhbar Ali. Beliau adalah Timbalan Ketua Perangkawan, Jabatan Perangkawan Malaysia.}*

Sesungguhnya, Malaysia mula mencari bandar baru sejak dekad yang lalu. Selepas membuat tinjauan di merata-rata kawasan terutama sekali di Pahang, Dato' Sri Dr Mahathir memilih selatan Prang Besar, sebuah daerah di bawah Kerajaan Negeri Selangor dan melancarkannya pada tahun 1995. Perkataan 'Putra' dipilih sempena nama Perdana Menteri Malaysia yang pertama, Yang Teramat Mulia Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj. Nama ini telah ditambah dengan perkataan 'jaya' yang bermaksud 'kecemerlangan'.

Putrajaya dirancang dan didirikan untuk rakyat Malaysia oleh rakyat Malaysia sendiri. Bandar ini merupakan satu daripada 2 bandar

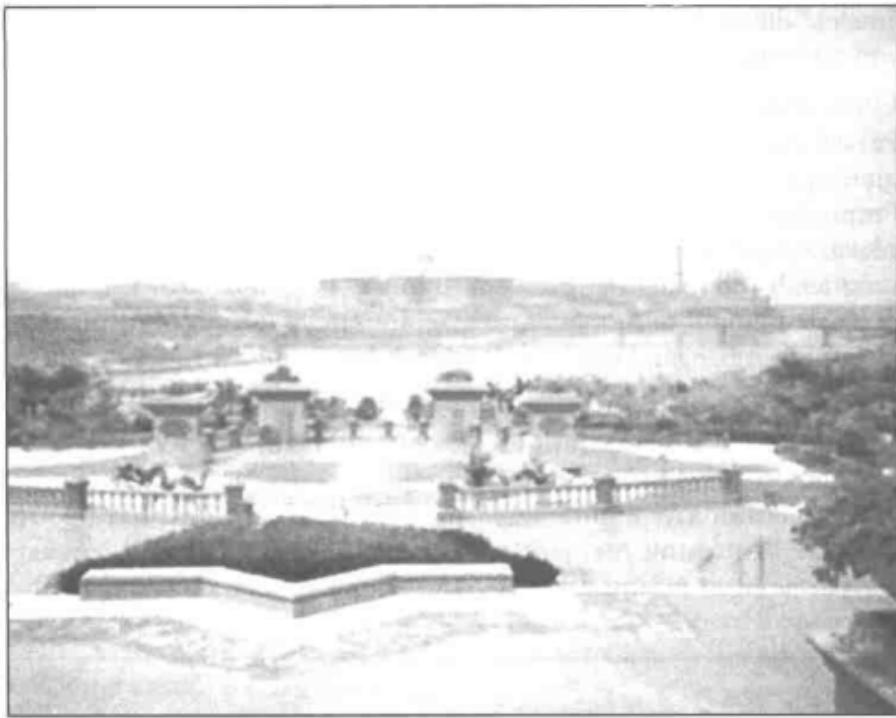
'intelek' dibawah projek Koridor Raya Multimedia (MSC), satu projek zon teknologi seluas 15 x 50 km.

Putrajaya telah menjadi Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan, mengambil alih ibu negara dari Kuala Lumpur dan meninggalkannya sebagai pusat ekonomi dan komersial negara. Perpindahan pentadbiran negara dari Kuala Lumpur ke Putrajaya adalah sejarah dengan polisi kerajaan untuk menyediakan pembangunan yang lebih seimbang daripada sebelumnya. Perkembangan kehidupan di Kuala Lumpur telah mendorong keputusan ini diambil serta memastikan perkembangan kemajuan di seluruh Lembah Klang.

Kini Putrajaya adalah Pusat Pentadbiran baru Kerajaan Persekutuan Malaysia. Terletak di dalam lingkungan Koridor Raya Multimedia (MSC), kewujudan Putrajaya mencatatkan sejarah baru dalam pembinaan bandar raya moden Malaysia. Putrajaya telah dicadangkan untuk menjadi contoh bandar-dalam-taman lengkap dengan jaringan infomasi berdasarkan teknologi multimedia. Oleh itu,

▲ Pusat pentadbiran kerajaan Malaysia yang canggih menawan

▲ Putrajaya - mempunyai keunikannya yang tersendiri

sebagai bandar contoh, Putrajaya adalah pusat rakyat Malaysia dan tempat yang ideal untuk pekerjaan, penempatan, bersukan dan pelbagai aktiviti rekreasi. Putrajaya menjanjikan kehidupan yang lebih selesa dan berkualiti kepada penduduknya.

Kerja pembinaan bermula pada bulan Ogos 1995 dan telah diiktiraf sebagai projek '*real-estate*' terbesar di Malaysia, malah di Asia Tenggara. Projek ini dijangka selesai pada tahun 2010. Pekerja-pekerja kontrak, telah bertungkus lumus untuk menyiapkan fasa pertama Putrajaya yang dijadualkan siap pada minggu pertama Jun 1999.

Proses pembinaan Putrajaya dilaksanakan oleh tenaga kerja rakyat Malaysia sendiri begitu juga dengan bahan-bahan yang digunakan. Hanya 10% sahaja yang diimport dari luar negara. Dalam tempoh 15 tahun, bandar raya ini akan siap sepenuhnya.

Kos dan Lokasi

Putrajaya adalah sebuah projek besar yang terletak 22 km di selatan Kuala Lumpur. Projek ini menelan belanja US\$8.1 billion dan akan dibangunkan sebagai bandar metropolis seluas 37,000 ekar iaitu 3/4 dari bandar Manhattan, New York.

Putrajaya berkonsepkan 'Bandar-dalam-taman'. Oleh itu beberapa penekanan diberikan untuk mencapai matlamat yang dirancang :

- ◆ LANDSKAP : 38% dari tanah adalah kawasan hijau. Penghutanan semula dan pemuliharan landskap semula jadi mempromosikan flora tempatan sebagai identiti landskap Malaysia.
- ◆ KEADAAN BANDAR : Dirancang mengikut kesesuaian topografi, iklim tempatan dan budaya. Pandangan panorama, bangunan-bangunan dan infrastuktur yang unik menampakkan Putrajaya sebagai bandar yang berketerampilan.

Putrajaya diilhamkan berdasarkan 3 ideologi iaitu :

- ◆ Manusia dan Penciptanya
- ◆ Manusia dan manusia
- ◆ Manusia dan alam

Konsep ini adalah mudah. Putrajaya ialah sebuah bandar-dalam-taman yang mempunyai kualiti kehidupan dan suasana kerja yang seimbang dan ideal. Dari segi seni binanya, Putrajaya akan menjadi bandar berwajah serba moden. Dengan perancangan yang teliti, bandar 'intelek' ini bakal memberi peluang kepada rakyat untuk hidup dalam masyarakat yang lebih progressif.

Pelabuhan Klang

Seperti yang kita semua maklum kerajaan telah lama berusaha untuk membesar dan memajukan Pelabuhan Klang. Ia kini merangkumi Pelabuhan Utara, Selatan dan Barat. Ia dibangunkan untuk mencapai sekurang-kurangnya dua objektif utama iaitu, pertama, sebagai pelabuhan utama, ia menjadi 'pintu' terbesar bagi urusan perdagangan negara dan sekali gus mengurangkan tahap pergantungan kepada negara jiran.

Kedua, Pelabuhan Klang turut dikehendaki menjadi *hub* iaitu sebagai pusat agihan/transhipment bagi kawasan sekitarnya, termasuk Sri Lanka, Myanmar, Thailand dan Nusantara. Nampaknya pelabuhan

tersebut berada dalam arah tuju yang betul untuk mencapai matlamat pembinaannya apabila nilai perdagangan yang dikendalikannya telah meningkat sebanyak tiga kali ganda antara tahun 1990/1998 manakala peratus perdagangan melalui Singapura pula telah berkurangan 10% dalam tempoh yang sama.

KLIA, Sepang

KLIA dibuka dengan rasminya pada 27 Jun 1998. Sayugia diingat, seperti Pelabuhan Klang, KLIA Sepang juga dibina untuk keperluan nasional dan sebagai *hub*. Sesungguhnya telah diramalkan bahawa, pada tahun 2025, setelah pembangunan *hypersonic speed transport engine* berkembang maju, Asia hanya memerlukan tiga buah *hub* antarabangsa, menurut Dr. Kisho Kurokawa. Mana-mana negara yang berjaya menjadi *hub* tersebut maka sudah pasti ekonominya mempunyai *edge* untuk berkembang pesat.

Pada masa ini, menurut Dr. Kurokawa lagi, Malaysia, China, Jepun dan Korea Selatan sedang sengit bersaing untuk merebut salah satu daripada 3 tempat berkenaan. Berbekalkan semangat 'Malaysia Boleh' yang kental serta wawasan yang jelas dan sokongan yang padu daripada semua pihak, maka Malaysia mempunyai peluang yang cerah untuk merebut salah satu daripada 3 *hub* tersebut.

Pada masa yang sama, KLIA mempunyai potensi untuk menjadi pusat pelancaran/kajian angkasa lepas, seperti yang dilaporkan dalam sebuah seminar yang telah dianjurkan baru-baru ini. Pada alaf baru nanti, cakerawala seperti marikh akan menjadi rebutan seperti mana Antartika menjadi rebutan masa kini. Seperti Antartika juga, cakerawala ini diramalkan mempunyai banyak sumber asli yang berharga. Malaysia tidak seharusnya ketinggalan sekali lagi dalam perlumbaan tersebut.

Untuk melengkapkan lagi perancangan ini, KLIA dibina berdasarkan konsep baru yang 'visionary yang mana lapangan terbang bukan semata-mata sebagai tempat kapal terbang mendarat dan berlepas tetapi ia merangkumi peranan baru yang lebih luas. Ia mengintegrasikan perkhidmatan dan industri lain agar ia menjadi destinasi tersendiri bagi pelbagai aktiviti - perniagaan, persidangan, pelancongan, sukan dan sebagainya.'

Atas konsep dan matlamat inilah maka, antara lain, kedai bebas cukai dikembangkan, zon komersial bebas diperkenalkan, litar lumba

kereta Formula 1 dibina dan *wetland* dimajukan. Harus ditekankan bahawa kemudahan jalan raya dan kereta api serta pelabuhan dan lapangan terbang, bersama-sama bekalan air dan tenaga yang mencukupi, merupakan nadi kepada pertumbuhan ekonomi negara.

Prasarana tersebut yang lengkap dan sempurna berserta dengan sumber manusia yang berdisiplin dan terlatih merupakan ramuan terbaik untuk menjana ekonomi. Tetapi syarat ini tidak cukup jika tidak ada keamanan dan kestabilan kerana peniaga dan pelabur memerlukan persekitaran mesra yang rendah atau sifar risikonya.

Cyberjaya

Ekonomi sesebuah negara dikatakan telah mencapai tahap kematangan apabila ia berada di peringkat/fasa ketiga (*tertiary*) di mana sektor perkhidmatan merupakan penyumbang terbesar kepada ekonomi negara berkenaan. Pada alaf baru nanti, kepesatan perkembangan sektor perkhidmatan (ini bermakna perkembangan ekonomi negara pada keseluruhannya) dijangka bergantung kepada teknologi tinggi dalam elektronik, komputer, komunikasi, multimedia dan maklumat sebagai jentera pertumbuhan (*engine of growth*).

Ia juga dijangka akan menyerap dalam semua aspek kehidupan manusia - pendidikan, ekonomi, sosial, agama, perubatan, pentadbiran awam, perniagaan dan sebagainya. Mana-mana negara yang tidak bersedia dalam bidang ini maka negara tersebut akan ketinggalan kerana ketiadaan daya saing.

Atas kesedaran ini, Perdana Menteri, Datuk Seri Dr. Mahathir Mohamad telah mencetuskan wawasan untuk membina Koridor Raya Multimedia (MSC) pada 1 November 1995. Ia dirangka dan dibina sebagai pemangkin kepada pertumbuhan ekonomi agar Malaysia terus maju dan berdaya saing.

Ia dibina demi untuk memastikan kesinambungan kehidupan generasi anak Malaysia akan datang agar mereka akan terus dapat menikmati kemakmuran dunia. Sekali gus, ia memastikan ungkapan 'Melayu tidakkan hilang di dunia' akan tetap relevan. Silicon Valley ini akan menjulang maruah dan martabat bangsa, agama dan negara kerana ia dibina dengan daya fikir dan keringat anak watan.

Justeru, wawasan Perdana Menteri dalam membina MSC ini

wajar sekali disokong. Yang akan memainkan peranan sebagai *nucleus* kepada MSC ini ialah Cyberjaya. Ia merupakan pusat pembangunan IT dan multimedia negara yang akan menjadi bandar raya bestari untuk masa depan atau *the intelligent city of the future*.

Ia juga akan menjadi model untuk membangunkan IT dan multimedia di kawasan lain di negara ini. Universiti Multimedia (MMU) yang baru dibuka akan menjadikan pemangkin kepada pembangunan Cyberjaya ini. Antara penerima pertama hasil pembangunan MSC/Cyberjaya ini ialah dua buah sekolah luar bandar di Dengkil. Sekolah tersebut mendapat makmal bestari yang pertama di negara ini.

Hidup Gemilang Dengan Putrajaya

Keluarga Puan Kamariah bte Mohammad Latif dan keluarga Encik Marzuki bin Hamdan Razali mungkin tercatat di dalam sejarah Putrajaya sebagai keluarga-keluarga yang pertama di Putrajaya menjakkan kaki mereka ke rumah masing-masing di Putrajaya pada bulan Disember 1999 yang lalu. Kedua-dua Puan Kamariah dan Encik Marzuki bertugas di Bahagian Pentadbiran dan Kewangan, Jabatan Perdana Menteri dan mereka serta beberapa orang kakitangan lain telah diserahkan kunci ke kuarters kerajaan pada bulan Disember 1999.

Puan Kamariah ketika ditemui di rumah teres dua tingkatnya di Presint 10, menceritakan tentang saat-saat perpindahan keluarganya ke Putrajaya. Pada mulanya Puan Kamariah merasa was-was juga untuk berpindah ke kuarters kerajaan yang disediakan di Putrajaya kerana dia dan ramai lagi kawan-kawannya yang bertugas sepejabat tidak yakin untuk tinggal di Putrajaya yang masih dalam pembangunan. Yang paling merungsingkan Puan Kamariah adalah sekolah untuk anak-anaknya yang seramai tujuh orang di mana lima daripada mereka masih bersekolah di peringkat rendah dan menengah.

Walau bagaimanapun, Puan Kamariah mencekalkan hatinya dan meletakkan kepercayaannya terhadap pihak kerajaan dan pemaju yang membangunkan Putrajaya. Dia yakin jika pihak kerajaan dan pemaju sudah bersedia untuk membernarkan kakitangan kerajaan berpindah ke kuarters masing-masing, maka sudah tentulah ada kemudahan-kemudahan seperti sekolah dan lain-lain disiapkan dan disediakan bersama.

Setelah diberikan kunci rumah, Puan Kamariah terus berpindah ke rumahnya pada tanggal 5hb Disember 1999. Pada ketika itu, semuanya

Tempat-tempat menarik di Putrajaya

▲ Keindahan dan kecanggihan Putrajaya dari pelbagai perspektif

masih senyap sunyi kerana Putrajaya masih tidak berpenghuni. Namun begitu, lama-kelamaan semakin ramai kawitangan kerajaan berpindah dan yang paling penting bagi Puan Kamariah, dia telah mendapat kepastian yang sekolah akan dibuka di Putrajaya untuk sesi tahun 2000.

Puan Kamariah kini berasa gembira dengan keputusan yang diambilnya kerana dia dan keluarganya sekarang sudah selesa dan berasa sangat bersyukur di rumah baru. Dia tidak perlu menghabiskan masa yang lama untuk memandu ke pejabat sekarang dan boleh pulang ke rumah semasa waktu makan tengah hari untuk bersama keluarganya.

Pengalaman Puan Kamariah turut dirasai oleh Encik Marzuki bin Hamdan Razali. Dia juga telah mencekalkan hatinya untuk berpindah walaupun anak-anaknya tidak berapa gembira dengan keputusannya untuk berpindah ke Putrajaya. Dia dan keluarganya telah berpindah ke rumah teres dua tingkat mereka yang juga terletak di Presint 10 pada 7hb. Disember 1999.

Encik Marzuki lebih bernasib baik kerana isterinya, Puan Halimatul Saadiah bte Haji Arshad juga bertugas di Putrajaya. Puan Halimatul Saadiah bertugas di Jabatan Pembangunan Bandar, Perbadanan Putrajaya. Mereka yang mempunyai enam orang anak berasa sungguh gembira tinggal di rumah mereka yang telah dihias indah dan ditanam dengan berbagai jenis pokok bunga di sekeliling laman rumah. Anak-anak mereka juga sekarang gembira tinggal di Putrajaya kerana telah bertemu ramai kawan baru dan dapat menyesuaikan diri dengan keadaan sekeliling.

Encik Marzuki dan isteri juga berasa selamat dan terjamin tinggal di rumah mereka walaupun rumah tersebut tidak berpagar. Ini adalah kerana dia sering ternampak pihak polis dan bahagian keselamatan pemaju sentiasa membuat rondaan di sekeliling kawasan perumahan. Encik Marzuki juga tahu yang Putrajaya adalah sebuah bandar raya terancang yang mempunyai sistem keselamatan yang tersendiri untuk menjamin keselamatan, kesihatan dan kesejahteraan penghuninya.

Putrajaya Permata Nilam Negara

Sekali imbas sukar untuk kita mempercayai yang Malaysia mampu membina bandar raya pintar di kawasan yang dahulunya dipenuhi hutan rimba dan estet kelapa sawit. Tidak terlintas di fikiran kita yang negara ini mampu melakari sejarah cemerlang di peta dunia.

Sesungguhnya, keputusan kerajaan pada 3 Jun 1993, memilih kawasan Prang Besar, Sepang, Selangor sebagai pusat pentadbiran dan pertumbuhan pembangunan multimedia, telekomunikasi serta teknologi maklumat adalah sesuatu yang tepat. Ianya merupakan permata nilam yang amat bernilai untuk negara dan semua rakyat Malaysia.

Pewujudannya selaras dengan orde baru dunia, arus globalisasi dunia tanpa sempadan dan liberalisasi ekonomi yang kian mencabar. Selain daripada itu, kedudukan geografi kawasan yang berkenaan yang strategik iaitu 25 km dari Lapangan Terbang Antarabangsa Kuala Lumpur (KLIA), di tengah-tengah kawasan pertumbuhan Koridor Raya Multimedia (MSC) Bandar Siberjaya dan pusat ilmuan negara. Putrajaya yang mempunyai kawasan seluas 14,780 hektar yang diperuntukkan oleh Kerajaan sebagai bandar raya taman, dijangka boleh menampung seramai 570,000 orang penduduk.

Menurut satu statistik yang telah dikeluarkan, seramai 250,000 orang penduduk akan tinggal di situ dengan 67,000 unit kediaman, di mana 35,000 unit (52 peratus) terdiri daripada perumahan kerajaan dan bakinya 32,000 unit (48 peratus) lagi adalah perumahan awam. Pembangunan bandar bestari itu merupakan satu implementasi idea Perdana Menteri Datuk Seri Dr. Mahathir Mohamad yang mementingkan tiga ciri utama termasuklah pengekalan kehijauan alam semula jadi, keharmonian antara kaum dalam satu kelompok masyarakat majmuk dan keseimbangan penduduknya daripada pelbagai peringkat pendapatan.

Justeru, sebagai rakyat yang cintakan negara, kita seharusnya bersyukur dengan perkembangan berkenaan. Apa lagi, pembinaan bandar raya pintar itu dalam keadaan kita sedang bersiap untuk menghadapi alaf baru yang lebih mencabar. Melihat kepada perancangan dan perkembangan bandar Putrajaya, kita akan merasakan tentang betapa prihatinnya Perdana Menteri kita Datuk Seri Dr Mahathir kepada kedudukan masa hadapan negara kita.

Sebagai seorang Perdana Menteri yang mempunyai wawasan yang jauh, Dr Mahathir banyak berjalan ke pelosok dunia. Dr. Mahathir selalu berhadapan dengan pemimpin-pemimpin besar dunia, Dr Mahathir sentiasa berdiskusi tentang perkembangan pembangunan teknologi maklumat dan Dr Mahathir juga pernah berhadapan dengan masalah-masalah runcing yang perlu diselesaikan segera secara mapan. Lantaran itu, cetusan idea canggih yang diilhamkan oleh Allah kepada

beliau, tidak akan disia-siakannya lebih-lebih lagi untuk negara beliau sendiri yang tercinta ini. Sesungguhnya, Dr Mahathir adalah seorang negawaran ulung yang amat mementingkan masa depan negara dan rakyat Malaysia secara keseluruhannya. Kita wajar bersyukur kepada Allah SWT kerana dikurniakan seorang Perdana Menteri sebegitu rupa kepada negara kita.

Hakikat inji telah dinyatakan sendiri oleh Mursyidul Am PAS, Datuk Nik Abdul Aziz Nik Mat yang mana beliau pernah menegaskan yang Dr Mahathir merupakan seorang insan yang telah dianugerahi Tuhan dengan otak yang pintar. Justeru itu, percayalah sudah tentu Dr Mahathir tidak akan tergamac untuk membuat sesuatu yang tidak menguntungkan negara dan generasi yang akan datang. Kita harus sedar yang pembangunan KLIA, Menara Kuala Lumpur, Bangunan Menara Petronas (KLCC), Muzium Seni Islam, Kemudahan Pengangkutan Awam LRT dan PUTRA, lebuh raya yang canggih di seluruh negara, pelabuhan Klang bertaraf dunia, Komplek Sukan Nasional Bukit Jalil dan banyak lagi bukanlah untuk menunjuk-nunjuk tetapi semata-mata untuk meletakkan Malaysia di peta dunia di samping memberi pulangan yang akan menaikkan lagi taraf ekonomi di negara kita.

Tegasnya, bangsa kita ini bukanlah ‘sengkek’ atau ‘koman’ sangat berbanding dengan bangsa-bangsa lain di dunia ini. Perdana Menteri Datuk Seri Dr Mahathir telah pun mengumumkan yang pusat pentadbiran negara adalah di Putrajaya dan bandar raya Kuala Lumpur pula pusat pembangunan perdagangan negara. Keseimbangan kedua-dua bandar raya berkenaan adalah tepat kerana Kuala Lumpur mengalami kesesakan yang ketara.

Kalau selama ini, banyak pihak menyalahkan kerajaan kerana tidak dapat mencari langkah terbaik untuk menangani kesesakan lalu lintas di Kuala Lumpur, sehingga kerajaan mengesyorkan untuk membuat peraturan kongsi kereta di kalangan mereka yang bekerja di bandar raya tetapi tidak juga berhasil. Lantaran merealisasikan hasrat murni tersebut itulah kelahiran Putrajaya ini. Ianya mengambil sempena nama almarhum bekas Perdana Menteri Malaysia yang pertama iaitu Tunku Abdul Rahman Putra.

Ini juga adalah merupakan langkah terbaik yang diambil oleh kerajaan bagi memperluaskan skop pembangunan negara dengan memperseimbangkan di antara pembangunan pentadbiran, telekomunikasi dan perdagangan. Terbangunnya Putrajaya bermakna kita telah pun

berada di alaf baru mendahului masa yang sewajarnya. Tersergamnya Putrajaya bermakna kita telah melangkah maju dengan pelbagai kemudahan yang akan dialami oleh mereka yang akan mendiami bandar pintar itu termasuklah lima terminal pengangkutan berkonseptan *park and ride*, perkhidmatan transit ringan (LRT), perkhidmatan bas sokongan dalam dan antara bandar dan perkhidmatan pengangkutan air.

Selain itu, terbinanya Putrajaya, pelbagai kemudahan telekomunikasi akan tercenna iaitu persidangan video, tele perubatan, kemudahan internet dan intranet (dunia di hujung jari anda) dan Pusat Kawalan Bandar (MCC). Di samping itu, di Putrajaya, telah dibangunkan dengan Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan dan Kompleks Jabatan Perdana Menteri yang memenuhi ciri-ciri pentadbiran yang dapat mengurangkan kerentahan birokrasi dengan pengenalan konsep IT dan *paperless bureaucracy* dengan tenaga kerja yang mahir dengan komputer termasuk e-mel, *e-commerce*, *e-education*, K-ekonomi dan banyak lagi laman web antarabangsa yang terbuka untuk dilayari sesiapa juga.

Putrajaya yang dibangunkan oleh Putrajaya Holdings bersama-sama SP Setia Berhad, Hong Leong Properties Berhad, Malaysian Plantations Berhad, Peremba Sdn. Bhd dan Precint 10 Sdn. Bhd yang mementingkan landskap yang indah dengan kawasan kediaman yang unggul dan segar dengan mengambil kira ekosistem yang mapan serta sokongan penggunaan sistem saluran digital yang canggih semata-mata untuk keterampilan bangsa kita Malaysia pada masa hadapan. Kelahiran Putrajaya dengan konsep serampang tiga mata iaitu bandar Siberjaya dan MSC yang juga dikawal selia bersama oleh Perbadanan Pembangunan Multimedia (MDC) merupakan suatu realisasi gagasan murni Dr Mahathir melalui Wawasan 2020 ke arah negara maju.

Kita juga yakin yang Putrajaya akan menjadi pusat pelancongan bestari negara di Lembah Klang yang mampu menarik minat banyak negara-negara membangun. Apa lagi setelah Malaysia terpilih sebagai tuan rumah Pelancongan Asia Pasifik (PATA). Justeru, sebagai rakyat yang mengenang jasa dan tahu menilai baik buruknya sesuatu pembangunan yang dilaksanakan oleh kerajaan, marilah kita sama-sama memberikan sokongan kepada kerajaan demi untuk masa hadapan dan kelangsungan hidup bangsa kita. Janganlah kita suka mengkritik secara membabi buta tanpa punya alasan yang konkret. Janganlah kerana kepentingan politik jumud, kepentingan anak bangsa kita korbankan. Marilah kita bersama-sama membuka minda kita untuk menerima perubahan.

Sesungguhnya, orang yang tidak mahu menerima perubahan adalah tergolong di dalam orang yang kolot dan tidak berjiwa besar. Percayalah, mereka yang mencemuh kerajaan dengan isu Putrajaya, merekalah orang pertama yang akan menghantar anak mereka memasuki Universiti Multimedia di Putrajaya, jika diberi peluang. Yakinlah, Putrajaya tidak akan menjadi 'gajah putih' seperti yang didakwa oleh segelintir warganegara Malaysia yang iri hati kerana Kerajaan Barisan Nasional (BN) mempunyai wawasan yang berterusan, 'Laksana tenunan yang tidak kunjung selesai'. Renungkanlah ungkapan bestari ini! {Reneana ini adalah sedutan dari Akbar Utusan Malaysia}

Kejayaan Cemerlang Anak Malaysia

- ◆ Penerjunan di Kutub Selatan -Pada 14 Januari 2000, sekumpulan penerjun dari 'Misi Kapsul Masa Untuk Semua Insan' telah membuat penerjunan di Patriot Hill, 1,800 km ke utara garisan. Sungguhpun penerjunannya tidak menepati sasaran, namun Malaysia merupakan negara Asia pertama yang terjun menggunakan payun terjun di benua ais tersebut.
- ◆ Kad Digital Skrol Elektronik pertama di dunia - Universiti Multimedia (MMU) memperkenalkan skrol elektronik pada 26 Februari 2000, dan menjadi universiti pertama di dunia memperkenalkan skrol elektronik. Di dalam skrol ini, graduan akan diberikan sebuah CD-ROM dan kad pintar berasaskan kad mikrocip yang merekodkan segala maklumat graduan. Dokumen digital ini menggunakan teknologi kriptografi yang memberikan perlindungan sepenuhnya terhadap maklumat yang terkandung di dalamnya.

Imbasan Peristiwa

Tahun 1990

- ◆ Tahun Melawat Malaysia 1990 - Ia dirasmikan pada 1 Januari 1990 di Dataran Merdeka, Kuala Lumpur. Pelbagai pesta kebudayaan dan acara tahunan di Personaliti setiap negeri diadakan untuk menyambut pelancong dari luar negara.
- ◆ Wawasan 2020 - Pada Majlis Perdagangan Malaysia, 28 Februari 1991, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Dato Seri Dr Mahathir Mohammad telah membentangkan satu kertas kerja yang bertajuk 'Malaysia - Langkah Ke Hadapan' yang mengan-

dungi satu pemikiran dan rangka kerja mengenai matlamat Malaysia menjadi sebuah negara maju pada tahun 2020 dan ia dikenali sebagai Wawasan 2020.

- ◆ Langkawi International Maritime and Aerospace Exhibition (LIMA) - Pameran industri maritim dan aeroangkasa yang julung-julung kali diadakan di Malaysia. Ia melibatkan pelbagai negara yang terlibat dalam industri tersebut.

Tahun 1992

- ◆ Piala Thomas 1992, Kuala Lumpur - Tanggal 17 Mei 1992 merupakan catatan sejarah bagi Malaysia apabila ia berjaya merampas kembali Piala Thomas selepas menewaskan Indonesia dalam perlawanan terakhir pertandingan badminton antarabangsa yang berprestij itu.

Tahun 1993

- ◆ Pesawat pertama buatan Malaysia Eagle X-TS- Pesawat pertama buatan Malaysia telah dikeluarkan pada 5 Oktober 1993. Sepasukan jurutera, juruteknik dan pengurus dengan bantuan Australia telah membina pesawat tersebut daripada bentuk prototipe *proof of concept* kepada prototaip pengeluaran, seterusnya kepada pengeluaran pesawat.

Tahun 1994

- ◆ Perusahaan Otomobil Nasional Kedua (Perodua) - Projek kereta nasional kedua Malaysia dilancarkan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Dato Seri Dr Mahathir Mohammad pada 29 Ogos 1994 dengan keluaran pertamanya, Perodua Kancil.
- ◆ Program Rakan Muda - Dirasmikan pada Oktober 1994 dengan objektif untuk memupuk sikap dan nilai-nilai murni bagi di-amalkan oleh generasi muda. Dengan mengetengahkan 10 rangkaian Rakan Muda iaitu Rakan Sukan, Rakan Wajadiri, Rakan Cinta Alam, Rakan Seni Budaya, Rakan Rekacipta, Rakan Wirausaha dan Wiramahir, Rakan Kecergasan, Rakan Masyarakat, Rakan Rekreasi dan Briged Rakan Muda, program ini akan mewujudkan para remaja dan belia yang berwawasan.

▲ Piala Thomas dirampas kembali dari tangan Indonesia pada tahun 1992

Tahun 1995

- ◆ Multimedia Super Corridor (MSC) - Pada 29 Ogos 1995, Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Dato Seri Dr Mahathir Mohammad secara rasmi mengumumkan MSC semasa majlis pelancaran Putrajaya, pusat pentadbiran negara yang baru. MSC meliputi kawasan seluas 15km X 40km yang merangkumi Kuala Lumpur City Centre (KLCC), Putrajaya dan Kuala Lumpur International Airport (KLIA).

Tahun 1996

- ◆ Satelit MEASAT 1- Pelancaran satelit pertama Malaysia pada 13 Januari 1996. Ia dilancarkan pada jam 7.10 pagi waktu Malaysia (8.10 malam waktu tempatan) di Kourou, French Guiana. Satelit tersebut berharga RM600 juta dan mampu bertahan selama 12 tahun.
- ◆ Motosikal nasional pertama dikeluarkan, MODENAS KRISS 110 - Pengeluaran pertama pada Januari 1996. Ia dikeluarkan

oleh Motosikal & Enjin Nasional Sdn Bhd (MODENAS), dan merupakan projek usaha sama antara DRB-Hicom, Kawasaki Heavy Industries, Khazanah Nasional dan Nossho Iwai.

- ◆ Kereta Api Transit Aliran Ringan (LRT) - LRT dilaksanakan oleh Sistem Transit Aliran Ringan (STAR) menjadi ciri penting rangkaian pengangkutan bersepadu yang digabungkan dengan perkhidmatan bas dan rel penyambung. Fasa I sejauh 12km telah dibina menghubungkan Ampang sehingga ke Jalan Sultan Ismail. Kereta api ini telah dipandu uji pada Julai 1996.
- ◆ Menara Kuala Lumpur - Ia dirasmikan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Dato Seri Dr Mahathir Mohammad pada 1 Oktober 1996. Menara setinggi 421 meter di Bukit Nenas, Kuala Lumpur ini merupakan menara tertinggi di Malaysia dan di Asia Tenggara. Ia juga merupakan menara ke 3 tertinggi di dunia.
- ◆ Menara Berkembar Petronas - Bangunan tertinggi di dunia ini dirasmikan pada Disember 1996. Dengan ketinggian 451.9 meter, bangunan berkembar dua ini mempunyai 88 tingkat dan disambungkan 170 meter dari paras jalan raya.

Tahun 1997

- ◆ Pendakian ke Puncak Everest - Ekspedisi mendaki Gunung Everest pada 23 Mei 1997 telah berjaya mengharumkan nama negara di mata dunia. Daripada kumpulan ekspedisi tersebut, M Magendran dan N Mohandas telah berjaya sampai ke puncak gunung dan memacahkan bendera Malaysia di ketinggian 8,848 meter.

▲ Pemandangan canggih di Kuala Lumpur International Airport dan Putrajaya

Tahun 1998

- ◆ Pasport Malaysia elektronik yang pertama - Ia telah dilancarkan oleh Yang Amat Berhormat Dato Seri Dr Mahathir bin Mohamad, Perdana Menteri Malaysia pada 24 Mac 1998. Ia dijangka akan mula dikeluarkan kepada orang awam mulai bulan April 1998. Pasport tersebut boleh dibaca oleh mesin pembaca atau *machine readable passport* dan mengandungi *substrate* elektronik khusus untuk menghalang sebarang kebocoran atau pemalsuan maklumat secara elektronik.
- ◆ Ekspedisi Penerjunan Kutub Utara - Ekspedisi menakluki Kutub Utara, kawasan paling sejuk di dunia terkabul setelah enam belas anak watan Malaysia termasuk seorang wanita berjaya menyempurnakan misi yang cukup getir dan mencabar itu. Mereka juga berjaya mendaratkan kereta nasional Proton Wira 1.5.
- ◆ Kuala Lumpur International Airport (KLIA), Sepang - Lapangan terbang tercanggih di Asia ini dibina di Sepang, 50 km dari Kuala Lumpur. Dirasmikan pada 28 Jun 1998, lapangan terbang ini mempunyai menara kawalan tertinggi di dunia, dan sewaktu dalam pembinaan, ia merupakan tapak pembinaan lapangan terbang terbesar pernah dibuat.
- ◆ Stadium Nasional Bukit Jalil - Ia dibina sempena Sukan Komenwel ke 16 di Malaysia. Dengan reka bentuk yang canggih serta menarik, kompleks sukan ini tersedia dengan pelbagai kemudahan sukan bertaraf antarabangsa seperti Pusat Aquatik, Stadium Hoki, Pusat Squash, Stadium Tertutup serta Stadium Utama. Perkampungan Sukan juga telah dibina bagi kemudahan para atlet.
- ◆ Sukan Komanwel 1998 (SUKOM 1998) - September 1998 merupakan detik-detik bersejarah bagi Malaysia di mana Malaysia telah menjadi tuan rumah bagi acara terulung di rantau komanwel ini.

Tahun 1999

- ◆ Rakyat Malaysia pertama mengelilingi dunia secara solo, Datuk Azhar Mansor - Beliau mula belayar dari 2 Februari 1999, sejauh 40,000 km selama 190 hari. Beliau juga merupakan pelayar pertama menggunakan laluan Timur-Barat.
- ◆ Penjelajahan Kutub Utara - 2 orang adik beradik, Justin Maurice Read dan Gerald Malcolm Read merupakan anak Malaysia pertama menjelaskan kaki ke Kutub Utara. Mereka tiba pada

19 April 1999 setelah berjalan sejauh 111 km pada suhu -10 hingga -30 darjah *celsius* di bawah paras beku.

- ◆ Penerjunan dari Menara Kuala Lumpur -Dua penerjun tempatan, Leftenan (B) A Aziz Ahmad dan Kapten (B) Abdul Rahmat Omar, mencatat sejarah apabila menjadi kumpulan yang pertama melakukan penerjunan Base dari ketinggian 300 meter di Menara Kuala Lumpur, pada 4 Oktober 1999.
- ◆ Litar Antarabangsa Sepang - Pada 15 - 17 Oktober 1999, Malaysia buat kali pertama telah menganjurkan acara paling berprestij dalam sukan lumba motor iaitu Kejohanan Dunia Formula One (F1) di Litar Antarabangsa Sepang.
- ◆ Penyelidikan di Antartika - Empat orang anak Malaysia telah menjadi saintis pertama di dunia yang berjaya mengumpul sampel bahan organik dan bukan organik di utara Antartika pada Oktober 1999. Mereka telah menjalankan penyelidikan mengenai perbandingan pencemaran udara di Antartika dan kajian lapisan udara permukaan benua tersebut meramandangkan kawasan tersebut mempunyai atmosfera paling bersih berbanding dengan tempat lain yang dihuni oleh manusia di dunia ini. Antara mereka yang terlibat adalah Prof Madya Dr Azizan Abu Samah, Prof Madya Dr Nik Mariam Sulaiman, Prof Madya Dr Nor Saadah Abdul Rahman dan Prof Madya Dr Mohd Radzi Abas.

Sesungguhnya pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan di Putrajaya, mula mencipta sejarahnya yang tersendiri sebagai sebuah model pembangunan yang melambangkan kualiti, kemahiran dan kebanggaan rakyat Malaysia apabila pejabat-pejabat dan jabatan-jabatan/ unit-unit di bawah Kompleks Pejabat Perdana Menteri dan Kompleks Jabatan Perdana Menteri mula berpindah dan beroperasi secara berperingkat di Precinct Kerajaan bermula Jun 1999.

Sebagai sebuah bandar raya yang terancang, Putrajaya telah mewujudkan suasana kehidupan yang damai dalam persekitaran taman - gabungan keindahan alam semula jadi dan kecanggihan teknologi terkini. Kerja-kerja pembinaan bagi Fasa 1 telah bermula sejak bulan November 1996 dan siap sepenuhnya menjelang tahun 2000.

Fasa 2 pula sedang dalam peringkat perancangan dan kerja-kerja pembinaannya dijangka bermula awal tahun 2000. Sejarah negara telah mencatatkan bahawa usul bagi mewujudkan Pusat Pentadbiran baru kerajaan Persekutuan yang berada di luar Kuala Lumpur telah dibang-

kitkan lebih dari 10 tahun yang lalu. Ianya selaras dengan dasar Kerajaan untuk menyediakan pembangunan yang seimbang di luar kawasan bandar raya Kuala Lumpur, memperbaiki suasana perbandaran dan kualiti kehidupan di Kuala Lumpur dan untuk memastikan pembangunan yang berterusan di sekitar Lembah Kelang.

Dua kawasan telah dikenal pasti bagi tujuan tersebut iaitu Prang Besar di Selangor dan Janda Baik di Pahang sekitar bulan Jun 1993. Kawasan Prang Besar di daerah Sepang telah dipilih untuk dibangunkan sebagai sebuah bandar raya Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan. Pemilihan tersebut adalah berdasarkan lokasinya yang strategik di antara Kuala Lumpur dan Lapangan Terbang KLIA di Sepang.

Pada tanggal 12 Oktober 1994, kabinet telah bersetuju untuk menukar nama Prang Besar kepada Putrajaya sempena nama Perdana Menteri Malaysia yang pertama iaitu Almarhum Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj.

Sejak bermulanya kerja-kerja pembinaan bagi Fasa 1 pada 6 November 1996, Putrajaya Holdings selaku Pemaju Utama projek ini dan syarikat-syarikat usaha samanya serta juru runding dan kontraktor

▲ Rakyat Malaysia berbilang kaum hidup aman dan bahagia.

yang terlibat, telah berusaha dengan gigihnya bersama-sama pihak Berkuasa Tempatan iaitu Perbadanan Putrajaya untuk memastikan projek ini mencapai kejayaan. Dalam tempoh 30 bulan kerja-kerja pembinaan dijalankan, sebahagian daripada pejabat-pejabat kerajaan di Precinct Kerajaan (Precinct I) telah mula diduduki.

Untuk menghadapi perpindahan jentera kerajaan ke Putrajaya, Putrajaya Holdings bersama-sama Perbadanan Putrajaya, dan Pengurus Projek iaitu Kuala Lumpur City Centre Berhad dengan kerjasama Urusetia Perpindahan Jabatan Perdana Menteri telah mengatur pelbagai usaha bagi memastikan urusan perpindahan tersebut berjalan dengan lancar.

Antara usaha-usaha tersebut termasuklah mengadakan mesyuarat mingguan, taklimat pengenalan kepada kakitangan-kakitangan kerajaan yang terbabit, lawatan tapak dan penyediaan risalah-risalah yang mengandungi maklumat-maklumat am mengenai Putrajaya dan Kompleks Pejabat Perdana Menteri dan Jabatan Perdana Menteri.

Pada tanggal 31 Mei 1999, Bahagian Keselamatan Negara dan Unit Penyelarasaran Pelaksanaan, kedua-duanya di bawah Pejabat Perdana Menteri, mencipta sejarah bagi Putrajaya, kerana menjadi pejabat-pejabat kerajaan yang pertama memulakan operasi mereka di Kompleks Pejabat Perdana Menteri. Ini diikuti pula pada 1 Jun 1999 apabila Ketua Setiausaha Negara, Yang Berbahagia Tan Sri Abdul Halim Ali memulakan tugas di pejabatnya di kompleks berkenaan.

Perpindahan peringkat pertama pejabat-pejabat kerajaan khususnya Pejabat Perdana Menteri sampai ke kemuncaknya apabila pada 21 Jun 1999, Perdana Menteri, Yang Amat Berhormat Dato Seri Dr Mahathir bin Mohamad dengan rasmi telah memulakan tugas di pejabat barunya di Putrajaya. Perpindahan ini mencatatkan satu sejarah kerana Pejabat Perdana Menteri di Bukit Perdana, Jalan Dato' Onn telah beroperasi selama hampir 42 tahun iaitu selepas negara mencapai kemerdekaan.

Pada tanggal 23 Jun 1999, satu lagi sejarah tercipta apabila Mesyuarat Kabinet yang pertama di Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan Putrajaya telah diadakan yang mana dipengerusikan oleh Yang Amat Berhormat Perdana Menteri Dato Seri Dr Mahathir Mohammad.

Bermula pada tanggal 6 Julai 1999, bandar raya baru Putrajaya nula dibuka kepada orang ramai termasuk pelancong tempatan dan luar negara dari jam 9.00 pagi hingga 5 petang setiap hari. Tempat-tempat yang dibuka untuk lawatan ialah Masjid Putra, Dataran Putra dan Taman Wetland.

MAKLUMAT TAMBAHAN

Peristiwa Penting Perpustakaan Negara Malaysia

Tahun 1956

- ◆ Tahun ini merupakan satu detik sejarah di mana Malayan Library Group (MLG) telah menghantar satu memorandum 'Public Library Services for the Federation of Malaya' dan telah mencadangkan penubuhan satu Lembaga Perpustakaan Negara yang akan mempunyai kuasa-kuasa eksekutif bagi menyediakan perkhidmatan awam pada peringkat kebangsaan dan menyediakan asas bagi memulakan satu Perkhidmatan Perpustakaan Negara. Usaha ke arah penubuhan Perpustakaan Negara telah digerakkan oleh beberapa badan profesional, persatuan dan pertubuhan seperti Persatuan Perpustakaan Malaysia, Persatuan Ikhtisas, swasta dan lain-lain orang perseorangan.

▲ Dr. Mahathir menerima kunjungan rakyat di hadapan kompleks kerajaan di Putrajaya sempena sambutan ulangtahun kemerdekaan pada 31 Ogos 2000

Tahun 1962

- ◆ Yayasan Lee telah menyumbang derma sebanyak RM500,000.00 atas dasar ‘ringgit-ke-ringgit’ bagi memulakan tabung Perpustakaan Negara.

Tahun 1963

- ◆ Laporan kajian mengenai penubuhan Perpustakaan Negara di Kuala Lumpur telah disediakan oleh Arkib Negara Malaysia.
- ◆ Jawatankuasa Perpustakaan Negara telah diberi tanggungjawab oleh kerajaan bagi menubuhkan Perpustakaan Negara. Pengurus ahli jawatankuasa ialah Tan Sri Jamil Rais, Setiausaha Tetap Jabatan Perdana Menteri.

Tahun 1966

- ◆ Akta Pemeliharaan Buku-buku 966 diluluskan. Akta ini mewajibkan penerbit di Malaysia menyerahkan dua naskhah buku setiap terbitan kepada Perpustakaan Negara Malaysia.
- ◆ Perpustakaan Negara telah ditubuhkan sebagai sebuah unit di bawah Arkib Negara untuk melaksanakan Akta Pemeliharaan Buku 1966.

Tahun 1972

- ◆ Akta Perpustakaan Negara telah diluluskan pada 1 September 1972. Bahagian Rujukan Teh dibuka kepada awam di tingkat 6, Bangunan UMBC.

Tahun 1973

- ◆ Yang Amat Berhormat Tun Haji Abdul Razak bin Datuk Hussein, Perdana Menteri Malaysia melawat Perpustakaan Negara Malaysia di bangunan UMBC pada 19 Oktober 1973.

Tahun 1975

- ◆ Perkhidmatan Pinjaman Awam bermula di Wilayah Persekutuan.

Tahun 1977

- ◆ Perpustakaan Negara Malaysia jadi sebuah Jabatan Kerajaan Persekutuan.

Tahun 1980

- ◆ Yang Berbahagia Haji Yang Amri Kamaruddin dilantik sebagai Ketua Pengarah Perpustakaan Negara Malaysia sehingga bulan Mac 1981.

Tahun 1982

- ◆ Perpustakaan Negara Malaysia telah dilantik sebagai Pusat Kebangsaan bagi International Standard Book Number (ISBN).

Tahun 1983

- ◆ Perpustakaan Negara telah diisytiharkan sebagai Pusat Manuskrip Melayu oleh Yang Berhormat Encik Anwar Ibrahim, Menteri Kebudayaan Belia dan Sukan.
- ◆ Perkhidmatan Perpustakaan Bergerak Perpustakaan Negara Malaysia yang kedua dilancarkan, meliputi 20 hentian di kawasan Sungai Besi dan Cheras.

Tahun 1984

- ◆ Perpustakaan Labuan telah diambil alih oleh Perpustakaan Negara Malaysia setelah diisytiharkan sebagai Wilayah Persekutuan.
- ◆ Hari Terbuka Perpustakaan Negara telah dilancarkan oleh Yang Berhormat Encik Anwar Ibrahim, Menteri Kebudayaan Belia dan Sukan. Peristiwa ini juga merupakan perayaan ulang tahun ke 10 Perpustakaan Negara Malaysia.

Tahun 1985

- ◆ Pangkalan data majalah telah diwujudkan. Artikel-artikel yang diindeks ialah dari terbitan bersiri yang dipilih.
- ◆ Perpustakaan Negara Malaysia telah memulakan sistem MINISIS.

Tahun 1986

- ◆ Akta Penyerahan Bahan Perpustakaan 1986 telah menggantikan Akta Pemelibaran Buku-Buku 1966. Akta ini mewajibkan semua penerbit menyerahkan 5 naskhah bahan cetakan dan dua naskhah bahan bukan cetakan kepada Perpustakaan Negara.
- ◆ Yang Berhormat Datuk Seri Mohamad Najib bin Tun Haji Abdul Razak, Menteri Kebudayaan Belia dan Sukan telah merasmikan Minggu Komputer.

Tahun 1987

- ◆ Akta Perpustakaan Negara 1972 telah dipinda.
- ◆ Perpustakaan Negara Malaysia telah diletakkan di bawah Kementerian Kebudayaan, Kesenian dan Pelancongan.

Tahun 1988

- ◆ Perpustakaan Negara telah memperolehi sistem komputer pertamanya pada tahun 1988.

- ◆ Sistem Pembekalan Penerbitan telah dilancarkan.
- ◆ Dasar Negara bagi Perpustakaan dan Perkhidmatan Maklumat diluluskan oleh Parlimen.
- ◆ Perpustakaan Negara Malaysia memulakan Sistem Katalog Awam Dalam Talian atau dikenali sebagai Online Public Access Catalogue (OPAC) yang membolehkan pengguna pepustakaan mencari sumber maklumat yang terdapat di Perpustakaan Negara Malaysia.

Tahun 1990

- ◆ Perpustakaan Negara telah dipertanggungjawab untuk membekalkan bahan-bahan perpustakaan kepada Pusat Sumber Malaysia di University of Ohio, Amerika Syarikat di mana bertempatnya Kerusi Tun Razak Chair yang telah ditubuhkan sejak 1975. Dengan tertubuhnya terbitan Malaysia di perpustakaan tersebut, pengguna maklumat mengenai Malaysia dapat diperlukan di Amerika Syarikat. Para pengguna di Amerika Syarikat yang ingin membuat rujukan, kajian dan penyelidikan mengenai Malaysia dapat merujuk bahan tersebut di Universiti Ohio.

Tahun 1992

- ◆ Perpustakaan Negara Malaysia akhirnya berpindah ke bangunan barunya di Jalan Tun Razak, dengan penuh azam untuk menjadikannya pusat sumber terulung bagi rakyat Malaysia kini dan masa depan.

Tahun 1993

- ◆ Tiga bahagian penting ditubuhkan bagi memusatkan lagi fungsi Perpustakaan Negara ke arah perkhidmatan yang cemerlang iaitu Bahagian Perhubungan Awam, Bahagian Penyelidikan Perpustakaan dan Pusat Sumber Media.

Tahun 1994

- ◆ Majlis Perasmian Bangunan Perpustakaan Negara oleh Yang Amat Berhormat Dato' Seri Anwar Ibrahim, Timbalan Perdana Menteri pada 16 Desember 1994, sebagai satu detik sejarah yang melambangkan satu kejayaan hasil dari perjuangan dan ketekunan semua golongan yang terlibat.

Sumber, Rujukan & Bibliografi :

1. J.M. Gullick, *Kuala Lumpur 1880-1895 : A City in The Making*.
2. Ismail Hamid, *Masyarakat dan Budaya Melayu*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1991, halaman 11-12.
3. KL Memorial Library
4. Kamus Dewan, Dewan Bahasa dan Pustaka, 1995
5. Syed Husin Ali, *Nilai Sosial Politik Asas Kebudayaan Kebangsaan*, Kuala Lumpur, 1973, halaman 126
6. Ismail Hamid, op.cit, halaman 12, 49-60, 63, 64, 125, 126
7. Ibid, halaman 29, 54, 63, 116, 121, 122-124, 127
8. Muhammad Yusof Hashim, *Kesultanan Melayu Melaka*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1989, halaman 141.
9. Akhbar Ali, *Putrajaya 'bandar firdaus'*
10. Mohd. Taib Osman dan Wan Kadir Yusof, *Kajian Budaya dan Masyarakat di Malaysia*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1986, halaman 113
11. A. Aziz Deraman, *Masyarakat dan Kebudayaan Malaysia*, KKBS, Kuala Lumpur, 1975, halaman 51
12. H. M. Sidin, *Asal Usul Adat Resam Melayu*, Pustaka Antara, Kuala Lumpur, 1964, halaman 91
13. Zainal Abidin Abdul Wahid, *Malaysia Warisan Dan Perkembangan*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1996, halaman 43
14. Akhbar Utusan Malaysia 30 Julai, 1999
15. Zainal Abidin Abdul Wahid, *Malaysia Warisan Dan Perkembangan (edisi kedua)*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1996
16. Abdul Rahman Haji Abdullah, *Pemikiran Umat Islam Di Nusantara Sejarah dan Perkembangan Hingga Abad ke-19*, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, 1990, halaman 52.
17. Mat Zahari Ali, *Industri Timah Negara: Layu Ketika Berkembang*
18. Laman Web : maklumat@islam.gov.my
19. Perpustakaan Negeri Sabah dan Sabah.Net.
20. *Warisan Sabah : Pengenalan Ringkas Sejarah dan Warisan Sabah*, Jabatan Muzium Sabah, Kota Kinabalu, 1992.